

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת במדבר - מורא שמים - שנת תשס"ט.

פרשת במדבר - כוזם של זכמים - שנת תשע"ט

השיעורים זכתבו

לרפואת

זועם בן מיכל
אליהו בן שולמית
זוים מיכאל בן שולמית
לוי בן איריס זונה
אביב ישראל בן גילה
יוסף בן רות
גיתאי בן שרון
תמר בת רוזל
לאה שרה בת זונה
אריה יהודה בן רוזל
איילה בת נזמה
שי בן סינורה
יוסף מרדכי בן תהילה שמוזה
דיאנה ירקוני בת רבקה
ישראל בן זונה
אסתר בת מסעודה
אברהם בן סימי
שולמית בת תמר
עליזה בת סוון
גנט בת תמר

להצלחות

ר' משה בן שוקת זויה וב"ב
יוסף בן טובה וסיון אסנת בת שרה
וב"ב
זיווג הגון תומר כהן בן דוד וגילה
ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה!

המעוניינים לתרום להפצת העלון

השבועי/רכישת הזיידון לפסח

יוכלו להתקשר:

0504-170-270

לעילוי נשמות

יצחק בן מסעודה
אלי סולטן בן אסתר
סימי בת שרה
רותי בת זסיבה
יצחק בן שלמה ואסתר
יצחק בן שאול
וויאן בת דינה
ישראל בן שמוזה
דוד בן פרוזה
שרינה בת לאה
טובה בת ר' אהרן
שאול בן מרדכי אריה
יפה שניידל בת יצחק
ריימונד שמוזה בת מרים
משה יהושע בן זרון
אסתר בת שבה
ת.ג.צ.ב.ה

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת במדבר - כוזם של זכמים - שנת תשע"ט

נשאלת השאלה - מה פירוש 'אוכלוסי ישראל'?

אומר רש"י - אוכלוסי. חיל גדול של ששים רבוא.

נשאלת השאלה - למה דוקא ששים ריבוא ולא מספר אחר?

כותב הידי משה - שאלו היו ישראל חסרים עוד א' לא היו מקבלים את התורה. פירוש, לפי דאיתא שאותיות התורה הם ששים ריבוא נגד ששים ריבוא נשמות ישראל¹. על כן היו צריכין להיות דוקא במילואו ששים ריבוא.

לכן אומרת הגמרא {מסכת שבת קה, ב} - העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע. הא למה זה דומה? לספר תורה שנשרפה.

פירוש הדבר, כאשר הסתלקה נשמה של יהודי מן העולם, כאילו חסרה אות בספר התורה.

אם ככה, מניין עם ישראל הוא שישים ריבוא, ולכן כותב לנו ה**טור**, שחייבים למנות את בני ישראל לפני חג העצרת - שמכוון כנגד ששים ריבוא נשמות עם ישראל - כנגד ששים ריבוא אותיות התורה.

לאחר הדברים האלה, נוכל להיכנס לפרשת השבוע ולהתחיל להתחבר לחג השבועות הבעל"ט:

בחג השבועות נאמר בתפלה: "ותתן לנו ה' אלהינו בְּאֵהָבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן אֶת יוֹם חַג הַשְּׁבִיעוֹת הַזֶּה זְמַן מִתַּן תּוֹרַתֵינוּ" - וכל א' שואל את עצמו, מדוע נוקטים בלשון "זמן מתן תורתינו" ביום ו' בסיון - והרי לכולי עלמא ניתנה התורה בשבת והתאריך אז היה ז' בסיון ולא ו'?

אומרת הגמרא {מסכת שבת פז, א} - ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו: הוסיף יום אחד של פרישה מדעתו. ופירש מן האשה שלו לגמרי, מיד לאחר מתן תורה, מדעתו. ושבר את שתי הלוחות מדעתו כאשר ראה שבני ישראל עובדים עבודה זרה. הוסיף יום אחד [של פרישה] מדעתו. מאי דריש מנין למד לעשות כן? ממה שנאמר לגבי מצות פרישה (שם ז): "וקדשתם היום ומחר" למד משה שהיום שנאמר לגביו "היום" הוא כמו היום שנאמר לגביו "מחר". מה היום שנאמר לגביו "מחר" הוא יום שלילו עמו שכולל גם את הלילה שלפניו, אף היום שנאמר לגביו "היום" הוא יום שלילו עמו שכולל גם את הלילה שלפניו, ולילה דהאידינא נפקא ליה והרי הלילה של יום זה (היינו יום רביעי שבו נצטוו על הפרישה) כבר עבר בלא שפירשו. אלא שמע מינה יש ללמוד מכך, ש"היום ומחר" הם תרי יומי שני ימים לבר

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת במדבר. מתחילים בס"ד את 'חומש הפקודים'.

פותחת הפרשה: {במדבר א, א} וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֹמֶר.

כותב ה**טור** {סימן תכ"ח} - פקדו ופסחו קודם כל קוראים פרשת צו, ולאחר מכן מגיע חג הפסח. ולמעברת בשנה מעוברת סגרו ופסחו קוראים קודם כל פרשת מצורע, ולאחר מכן מגיע חג הפסח. מנו ועצרו קודם כל פרשת במדבר- מונים את ישראל, ולאחר מכן מגיע חג העצרת. צומו וצלו קודם כל צמים צום ט' באב, ולאחר מכן קוראים פרשת ואתחנן, שבה מדובר על תפילתו של משה רבינו. קומו ותקעו קודם כל קוראים פרשת ניצבים, מלשון עמידה, ולאחר מכן תקיעת שופר.

אם ככה, לגבי פרשת במדבר אומר ה**טור** "מנו ועצרו" - קודם כל מונים את בני ישראל, ולאחר מכן מגיע חג העצרת.

ממשיכה התורה ואומרת: {שם ב} שָׂא אֶת רֵאשׁ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתָּם.

נשאלת השאלה - בשביל מה צריך למנות את עם ישראל פעם נוספת?

אומר רש"י בתחילת הפרשה - וידבר. במדבר סיני באחד לחדש וגו'. מתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים. כשבא להשרות שכניתו עליהן מנאן באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם.

אומרת התורה בפרשת ויצא: {בראשית כט, א} וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב וְגָלְיוֹ וְיִלְדוּ אֶרְצָה בְּנֵי קָדֶם: (ב) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשׂוּדָה וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן הַבָּאָר הוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבָּאָר: (ג) וְנֹאֲסָפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן וְהָשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר לְמִקְמָה.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה ע, אות ח} - רבי יוחנן פתח לה בסיני הפסוק הזה מרמז על מעמד הר סיני, ויָרָא וְהִנֵּה בָּאָר, זה סיני והנה שם שלשה, כהנים לויים וישראלים. כי מן הבאר ההוא, שמשם שמעו עשרת הדברות. והאבן גדלה, זו שכינה. ונאספו שמה כל העדרים, רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום רבי שמואל שאילו היו ישראל חסרים עוד אֶחָד לא היו מקבלים את התורה.

יוצא עפ"י דברי המדרש, שאם לא היו עם ישראל במעמד הר סיני שישים ריבוא, לא היו מקבלים את התורה. לכן, כאשר אומר ה**טור**: "מנו ועצרו" - משמע, שהמניין היה מעכב את קבלת התורה. ולכן שורש נשמות כלל ישראל, לעולם יהיה שישים ריבוא;

לכן אומרת הגמרא {מסכת ברכות נח, א} - ואמר רב המנונא: הרואה אוכלוסי ישראל אומר ברוך חכם הרזים.

¹ **ברוך שאמר**: וידוע שהמילה **ישראל** היא אותיות יש ששים ריבוא אותיות לתורה; יש שמנו את האותיות וטענו שיש רק מחצית מהממות. ישנם הרבה הסברים מה מונח בדבר, ואחד ההסברים הוא, ששישים ריבוא אותיות לתורה, כולל גם את צירופי האותיות. דהיינו, האות 'א' כוללת בתורה שלוש אותיות - שתי 'י' - ו'; האות 'ש' מורכבת משלושה 'ו'; האות 'צ' מורכבת מ- 'י' - ו'; לכן אם נצרף את כל הצירופים הללו, נגיע לששים ריבוא.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו". והיינו משום שבשביעי של פסח אינו כיום הראשון של פסח שיש בו מצוות בקום ועשה, בערב תאכלו מצות ואכילת קרבן פסח. מה שאין כן בשביעי של פסח, שאין בו שום מצוה בקום ועשה, אלא עצרת היא – עצור בו ממלאכה – "כל מלאכת עבודה לא תעשו". וכן יום השמיני אינו דומה לראשון של חג הסוכות, שיש בו מצוות בקום ועשה נטילת לולב ישיבה בסוכה, אבל ביום השמיני אין בו מצוות בקום ועשה, רק עצור בו ממלאכה – "כל מלאכת עבודה לא תעשו".

ובעצרת נמי בשעה שביט המקדש היה קיים היה בו מצוה בקום ועשה להביא את שתי הלחם והיה נקרא על שם שתי הלחם יום הבכורים. אבל לאחר שנחרב הבית ופסקו מלהביא שתי הלחם, לא היה עוד בו שום מצוה בקום ועשה, אלא להיות עצור בו ממלאכה, לכן קראוהו חג עצרת ממלאכה, כדכתיב בו (ויקרא כג) "כל מלאכת עבודה לא תעשו".

מכאן הייתי רוצה ללכת לעוד שתי הערות לפני שניכנס לפרשת השבוע:

מספרת הגמרא {מסכת מנחות כט, ב} – **אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה רבינו מהר סיני למרום לקבל את התורה, מצאו להקב"ה שהיה יושב וקושר כתרים לאותיות של התורה.** המלים שבתורה כבר נכתבו בשלמות, אך הוסיף הקב"ה תגין לאותיות מסוימות. **אמר לפניו משה: רבש"ע מי מעכב על ידך מלתת את התורה כמו שהיא? אמר לו הקב"ה: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו והוא זה שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ מכל עוקץ וקו קטן שבתורה, תילין תילין ערימות ערימות של הלכות. אמר לפניו משה לפני הקב"ה: רבש"ע הראהו לי! אמר לו הקב"ה למשה: חזור לאחורך וראה. משה מצא את עצמו בבית המדרש בשיעור של ר' עקיבא, והלך וישב בסוף שמונה שורות של תלמידים, והקשיב למשא ומתן בין ר' עקיבא ותלמידיו, אבל לא היה יודע מה הן אומרים. מרוב אכזבה, תשש כחו של משה. אולם, כיון שהגיע דיונים לדבר אחד, שהיו צריכים לגלות את מקורו, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך דבר זה? אמר להן ר' עקיבא: הלכה היא שנמסרה בעל פה למשה מסיני. בשמעו זאת, נתיישרה דעתו של משה. חזר משה ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? תן אותה ע"י רבי עקיבא! אמר לו הקב"ה: שתוק! כך עלה במחשבה לפני.**

ידועים דברי הזוהר הקדוש, שהקב"ה "הסתכל באורייתא וברא עלמא".

מספרת הגמרא {מסכת שבת פת, ב, פט, א} – **בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע! מה לילוד אשה בינינו? אמר להן הקב"ה: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? {תהילים ח-ה} מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו? ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, היינו, שמך כבר אדיר בארץ ואין ראוי להוסיף ולתת גם את 'הוודך' שם, אלא אשר תנה הוודך על השמים היינו, תן תורתך בשמים – לנו, למלאכים...**

שואל הספר שמן ראש במאמריו על חג השבועות, ולמה לא קשר הקב"ה את הכתרים לאותיות תתקע"ד דורות קודם שהגיע משה? למה הוא היה צריך לעשותם כאשר הגיע משה?!

שאלה נוספת שצריכה ביאור;

מהאידיא מלבד יום זה (יום רביעי). ומשום כך ציוה משה לפרוש יומיים (חמישי וששי) מלבד יום רביעי.

התשובה השגורה בפי כולם, אנחנו לא אומרים "יום מתן תורתנו" אלא "מן מתן תורתנו" – בשונה ממה שאומרים בר"ה "ותתן לנו וכו' את יום הזיכרון הזה", וביום הכיפורים אומרים "את יום הכיפורים הזה"; א"כ למה בחג השבועות אנחנו לא אומרים 'יום'?

אומרת הגמרא {מסכת ר"ה ו, ב} – [בזמן שביט המקדש היה קיים והיו מקדשים את החודש ע"י ראייה]; **כדתני רב שמעיה: עצרת חג השבועות, החל ביום החמישים לספירת העומר שמתחילה ביום השני של פסח (כלומר, טז ניסן), פעמים שהוא חל בה' בסיון, פעמים בששה בסיון, פעמים בשבעה בסיון. הא כיצד איך זה יתכן? בשנה שחודש ניסן וחודש אייר שניהן מלאין, כלומר בני שלשים יום, יחול חג השבועות בחמשה בסיון, שכן מ-טז ניסן עד ה' בסיון יש חמשים יום (חמשה עשר יום בניסן, שלשים באייר וחמשה בסיון). בשנה ששניהן חסרין, כלומר בני עשרים ותשעה יום, יחול חג השבועות יומיים מאוחר יותר בשבעה בסיון. ואם היה אחד מהם מלא, בן שלשים יום, ואחד מהם חסר בן עשרים ותשעה יום, יום החמשים, שבו חל חג השבועות, יחול בששה בסיון.**

פירוש הדבר, שאף פעם לא ידעו מתי זה יוצא בדיוק. ממילא לא יכלו להגיד 'יום' ולכן אמרו 'זמן'.

שואל המג"א {סי' תצ"ג} – איך אפשר לומר 'יום מתן תורתנו', הרי קיימ"ל כרבי יוסי שבו' בסיון ניתנה תורה?

שאלה נוספת שצריכה ביאור;

לחג השבועות ישנם כמה וכמה שמות, כגון 'יום הביכורים', חג הקציר, חג השבועות ועוד. המעניין הוא, שרבותינו קוראים לחג הזה 'חג העצרת';

אומרת הגמרא {מסכת פסחים סח, ב} – **רב יוסף ביומא דעצרתא אמר רב יוסף היה אומר לאנשי ביתו כל שנה בחג השבועות: עבדי לי עגלא תלתא עשו לי סעודה מעגל שנולד שלישי לאמו, שהוא מובחר. אמר רב יוסף, מה שאני עושה כן הוא משום שאי לאו האי יומא דקא גרים אלמלא יום זה (יום מתן תורה) שגרם לי שלמדתי תורה ונתרוממתי כמה "יוסף" איכא בשוקא הרי ישנם אנשים רבים בשוק ששם "יוסף", ומה היה ביני לביןם!.**

דבר נוסף, אומרת הגמרא {מסכת פסחים סח, ב} – **מר בריה דרבינא בנו של רבינא, כולה שתא הוה יתיב בתעניתא כל השנה היה יושב בתענית לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורי חוץ מבעצרת ופורים וערב יום הכיפורים.**

דבר נוסף, אומרים חז"ל {פסיקתא זוטרתיא, פנחס} – אמר רבי טוביהו ברבי אלעזר ז"ל חזרתי על כל ענייני המועדות ולא מצאתי חג שבועות שנקרא עצרת, ורבותינו ז"ל קראו בכל מקום עצרת לחג השבועות והוא לשון תרגום דאמר אונקלוס הגר 'בעצרתכו'.

נשאלת השאלה – למה קוראים חז"ל לחג השבועות דוקא בשם חג העצרת?

אומר הרב אברמסקי {ערכין מב} – **עצרת** חג השבועות נקרא בלשון חכמים עצרת. ואילו בתורה שם החג "חג שבועות" (דברים ט"ז) או "וביות הבכורים" (במדבר כ"ח). ורק שביעי של פסח שמו בתורה עצרת "וביום השביעי עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה" וכן בפרשת פנחס "ביום השמיני עצרת

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

ממשיך המדרש ואומר – וְלָמָּה נִתְּנָה בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים הֶלְלוּ, אֵלֶּא מָה אֵלוֹ חֲנֻם לְכָל בְּאֵי הָעוֹלָם כִּי דְבָרֵי תוֹרָה חֲנֻם הֵם, שְׁנֵאמַר (ישעיה נה, א): הוּי כָּל צְמָא לְכוּ לְמִים...

לכאורה, דברי המדרש לא מובנים. וכי לא משלמים על מים בזמננו?! וגפרורים לא עולים כסף?! ומדבר?! – יותר קל למכור מגרשים בירח מאשר במדבר ☺; אי"כ שואלים המפרשים, לכאורה באו חז"ל ו'הוזילו' את ערכה של התורה – מה פירוש "מָה אֵלוֹ חֲנֻם לְכָל בְּאֵי הָעוֹלָם כִּי דְבָרֵי תוֹרָה חֲנֻם הֵם"!!

אומר בעל חובות הלבבות {שער הבחינה, ה'} – בוא ותראה, עד כמה אוהב אותנו הקב"ה; מים נצרכים לגוף. אך אפשר להסתדר בלעדיהם גם כמה שעות, לכן טבע הקב"ה בבריאה מים במידה מסוימת שעלותם לא תהיה גבוהה. אוכל נצרך ג"כ לגוף. אך אפשר לגוף להסתדר בלעדיו אפילו יום שלם. לכן בשביל להשיג אוכל, יש ללכת למרחק גדול יותר מן המים, והעלות שלו קצת יותר גבוהה משל המים. כסף וזהב, שכמעט ולא נצרך להם האדם בקיומו, לכן עלותו יקרה והימצאותו מעטה. אבל אוויר – שאי אפשר להסתדר אפילו רגע אחד בלעדיו – מצוי בכל מקום, בכל שעה וללא עלות!

תארו לעצמכם, שכדי לקבל חמצן היינו צריכים להסתובב עם בלון חמצן, ולהכניס כל פרק זמן מטבע של 10 ₪ כדי שיתמלא החמצן מחדש – מה היה עושה אדם ששכח את הארנק בבית! ☺

אי"כ כשחז"ל אומרים לנו: "מָה אֵלוֹ חֲנֻם לְכָל בְּאֵי הָעוֹלָם כִּי דְבָרֵי תוֹרָה חֲנֻם הֵם", זה בא לומר לנו שהתורה היא כ"כ חשובה – בדיוק כמו האויר שהוא נצרך לחיות האדם ולא עולה כסף. פירוש הדבר, את התורה אתה יכול ללמוד ולקבל בדיוק כמו את החמצן – בחינם! אבל אם אתה רוצה לשמוע מרב פלוני – יכול להיות שתצטרך לשלם – בדיוק כמו הלל הזקן שהיה משלם חצי טרפיק כדי לשמוע דברי תורה מפי שמעיה ואבטליון – כך גם לגבי החמצן, אם אתה רוצה לנשום אויר נקי יותר – זה יעלה לך 1000 דולר כרטיס טיסה לשוויץ. אבל אם מספיק לך החמצן כאן בארץ, זה לא יעלה לך כלום. וזה מה שחז"ל רצו ללמד אותנו.

אם אלה הדברים, נוכל להתקדם:

בגמרא {מסכת ב"מ נט, ב} מובאת המחלוקת של ר' אליעזר ור' יהושע, לגבי 'תנורו של עכנאי'; ר' אליעזר טיהר את התנור ור' יהושע טימא;

אומרת הגמרא – **תנא** בברייתא: **באותו היום השיב רבי אליעזר לחכמים כל תשובות שבעולם** להוכיח את שיטתו שהתנור טהור, **ולא קיבלו הימנו חכמים את תשובותיו. אמר להם** ר' אליעזר: **אם הלכה כמותי, עץ חרוב זה יוכיח**; מיד נעקר חרוב ממקומו ונפל למרחק של מאה אמה, **ואמרי לה** ויש אומרים **ארבע מאות אמה. אמרו לו** חכמים: **אין מביאין ראייה מן החרוב. חזר ואמר להם** ר' אליעזר: **אם הלכה כמותי, אמת המים יוכיחו**; חזרו המים **שבאמת המים לאחוריהם** וזרמו מלמטה למעלה. **אמרו לו** חכמים: **אין מביאין ראייה מאמת המים. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו. הטו כותלי בית**

אומרת הגמרא {מסכת פסחים סח, ב} – **ר' יהושע** שהוכיח משמחת יום טוב לפסח (ששבות שאפשר היה לעשותה מבעוד יום אינה נדחית במקום מצוה) **לטעמיה** הולך לשיטתו **דאמר** בברייתא המובאת להלן **ששמחת יום טוב** באכילה ושתיה **נמי** גם כן **מצוה היא**, ואף על פי כן אינה דוחה שבות שאפשר היה לעשותה מבעוד יום. **דתינא: ר' אליעזר אומר: אין לו לאדם** לנהוג **ביום טוב** **אלא** באחת משתי דרכים אלו: **או אוכל ושותה, או יושב ושונה** (לומד) כל היום ואינו אוכל ושותה כלל, ששמחת יום טוב באכילה ושתיה היא רשות. **ר' יהושע** חולק **ואומר: חלקהו** ליום טוב **חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש**, כלומר לעבודת ה', כגון לימוד תורה ותפילה. הרי שלדעת ר' יהושע חייב אדם לשמוח ביום טוב באכילה ושתיה. הגמרא מציגה את המקור מהתורה לשתי הדעות: **וא"ר יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו** ר' אליעזר ור' יהושע דרשו את שיטתם מאותו פסוק: **כתוב אחד אומר** בענין שביעי של פסח {דברים טז-ח} **עצרת לה' אלהיך**, ומשמע שיום טוב צריך להיות מוקדש לעבודת ה'. ואילו **כתוב אחד אומר** בענין שמיני עצרת {במדבר טו-לה} **עצרת תהיה לכם**, ומשמע שיום טוב צריך להיות "לכם", דהיינו להנאת הגוף באכילה ושתיה. כיצד ניתן ליישב סתירה זו? **ר' אליעזר סבר** שיש ללמוד מכאן שרשאי אדם לנהוג ביום טוב באחת משתי הדרכים: **או כולו לה'** בלימוד תורה, **או כולו לכם** באכילה ושתיה. **ור' יהושע סבר** שיש ללמוד מכאן שהתורה מצוה: **חלקהו** ליום טוב, **חציו לה' וחציו לכם**: לאחר שנתבארה מחלוקתם של ר' אליעזר ור' יהושע, מציינת הגמרא זמנים מסוימים שלגביהם אין מחלוקת (עב"ם **סימן** לזכירת שלשת הזמנים הנידונים להלן) **א"ר אלעזר: הכל מודים בעצרת** (חג השבועות) **דבעינן נמי** שצריך גם **"לכם"**, דהיינו שישמח בו במאכל ובמשתה, **מאי טעמא** מהו הטעם? משום שיום שניתנה בו תורה הוא, וצריך להראות שהוא נח ומקובל לישראל.

נסכם את השאלות ונוכל להמשיך; שאלנו, למה חג השבועות נקרא 'חג מתן תורתנו', למה הוא נקרא 'עצרת', למה רב יוסף קרא לחג 'ההוא יומא', ושאלה אחרונה שאלנו, למה לא קשר הקב"ה כתרם לאותיות תתקע"ד דורות קודם שעלה משה רבינו לשמים?

ע"כ השאלות.

אומרת הגמרא {מסכת שבת פח, א} – **דרש** **הוא גלילה** גלילי אחד **עליה** (לפניו) **דרב חסדא: בריך רחמנא דיהב אורינא תליתאי** ברוך הוא הקב"ה שנתן לנו את התורה שמחולקת לשלוש – תורה, נביאים וכתובים **לעם תליתאי** ונתן אותה לעם שמחולק לשלוש – כהנים, לויים וישראלים **על ידי תליתאי** ע"י משה רבינו שהוא השלישי לבטן (מרים, אהרן ומשה) **ביום תליתאי** ביום השלישי של שלשת ימי ההגבלה **בירחא תליתאי** בחודש השלישי – חודש סיון.

אומר המדרש (במדבר רבה, פרשה א, אות ז) – **וידבר ה' אל מִשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי (במדבר א, א), לְמָה בְּמִדְבַר סִינִי, מִכָּאן שְׁנוּ חֲכָמִים: בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים נִתְּנָה הַתּוֹרָה, בְּאֵשׁ, וּבְמִדְבַר, בְּאֵשׁ מִנִּין (שמות יט, יח): וְהָרַסְנִי עֵשָׂן כְּלוּ וּגו'. וּבְמִים מִנִּין, שְׁנֵאמַר** [בשירת דבורה] (שופטים ה, ד): **גַּם שָׁמַיִם נְטַפּוּ גַם עֵבִים נְטַפּוּ מִים. וּבְמִדְבַר מִנִּין וּיְדַבֵּר ה' אֶל מִשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי...**

נשאלת השאלה – וכי התורה ניתנה רק בג' דברים אלה?! והלא התורה ניתנה גם בקולות וברקים² ובקול שופר!

² **ברוך שאמר** – ורבינו בחיי אומר, שבמעמד הר סיני רעה האדמה, וז"ל: "יחרד ההר עצמו ונזדעזע כאשר יעשה ברעש הנקרא זלזל"ה

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

שנמצא בכל מקום ואין מציאותה קשה, והם ביסודם יסוד פשוט בלי הרכבה, ועל כן מכריז הנביא ואומר {ישעיה נה, א} הוי כל צמא לכו למים, שכל הרוצה יכול לרוות צמאו ממימיה. **באש**, היינו חלק שבעל פה, אשר אין אדם משיג אלא ביגיעה וטורח להבין עמקי טעמיה וסודותיה, והיות שחלק זה צריך עיון וחיודוד, על כן צריך לזה שיקנה האדם חבר לעצמו, כמאמר {תענית ז, א} כשעוסקין בתורה ביחד מחדדן זה לזה בהלכה, ור' יוסי בר חנינא אמר (שם), העוסקין בד בבד מטפשיין, ומהאי טעמא אמרו (שם), אמר רבה בר בר חנה דברי תורה נמשלו לאש, דכתיב {ירמיה כג, כט}, הלוא כה דברי כאש נאם ה', לומר לך מה אש אינו דולק יחידי אף דברי תורה אין מתקיימין ביחידי, לכן אמרו חז"ל על חלק זה, שנתנה אש.

כותב הבן יהודע {תענית שם} – מה אש אינו דולק יחידי אף ד"ת אין מתקיימין ביחידי. נ"ל בס"דלכן התורה התחילה בתיבת בראשית, ודרשו בתיקונים ברית אש, כי תורה ע"ה עולה מספר ברית והיא כמו האש, דאינו דולק יחידי. ובה יובן הטעם שהתחילה בבית ומסיימת בלמ"ד, כי הלמ"ד ר"ל לימוד צריך להיות בבית, דהיינו בשנים ולא באחד.

אמר לי יהודי חידוש יפה. כידוע ישנם י"ב מזלות ברקיע, כאשר ט' מתוכם ביחיד – היינו, שור סרטן בתולה קשת וכו' וגי' מזלות ברבים, היינו תאומים מאזנים ודגים. ולמה דוקא ג' אלה ברבים?

אמר לי אותו יהודי, שג' חודשי המזל הללו הם כנגד קבלת התורה; בסיון – מזלו תאומים, קיבלנו את התורה שנלמדת בשנים. בתשרי – מאזנים, שקיבלנו לוחות שניות – בשנים. באדר – דגים, קיבלנו את התורה באהבה, הנלמדת בשנים!

ממשיך השמן אפרסמון ואומר – ועל חלק השלישי, והיינו חלק הנסתר וסוד התורה, אמרו שנתנה במדבר, כי אי אפשר להשיג תעלומת חכמה זו רק על ידי התבודדות ופרישות מעולם הזה, ורק אם יתבודד האדם ויפרוש עצמו מעניני עולם הזה בפרישות יתירה כאיש ההולך במדבר ויערים, חקר אלהי ימצא.

וזה שאמר דוד המלך {תהלים קיט, יח-יט} גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. גר אנכי בארץ, אל תסתר ממני מצותיך. שיאיר ה' עיניו במאור תורתו שישג סודותיה ונפלאותיה, כי הוא מוכן לזה, היות שחי חיי פרישות והוא בעולם הזה כגר בארץ, לא כאזרח ותושב אשר משתדל בעניני עולם הזה ומתערה כאזרח רענן, אלא כגר בארץ, לכן יגלה לו ה' סוד תורתו מה שצפון ונסתר במצותיו לא יסתיר ממנו, וזהו אל תסתר ממני מצותיך.

בא הספר הדרש והעיון ומביא רעיון נפלא;

המדה הראשונה אשר על הרוצה לכנוס בפרדס התורה להתלבש בה היא להיות עניו ושפל רוח, וכמאמר חז"ל {עירובין נ"ה ע"א}: לא בשמים היא {דברים ל} לא תמצא במי שמגביה דעתו עליו כשמים, לא תמצא בגסי הרוח וכו', כי להשגת התורה והחכמה לא יוכל להגיע, רק מי שהוא שפל בעיניו ובעל רוח נמוכה, אחרי אשר איש כזה נוטה שכמו ללמוד מכל אדם, וע"י זה בכל פעם יתרחבו יותר חוגי ידיעותיו ויריס וגבה ונשא בחכמה בדעת ובתבונה, וכמו שאמרו חז"ל {אבות רפ"ד}: איזהו חכם הלומד מכל אדם, אבל מי שזחה דעתו עליו וגאות לבש בו יבזז לכל אדם, ולא ישים איפוא לבו לבוא בקהל חכמים, וע"כ דרכי התורה והחכמה נעלמו ממנו ...

המדרש כדי ליפול להוכיח שהלכה כר' אליעזר. מיד **גער בהם רבי יהושע ואמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים** {מתווכחים} זה את זה בהלכה, אתם מה טיבכם להתערב בויוכו? כתוצאה מכך לא נפלו הכותלים מפני כבודו של רבי יהושע, וגם לא זקפו כפי שהיו מתחילה מפני כבודו של ר"א. **ועדיין מטין ועומדין עד היום הזה. חזר ואמר להם ר' אליעזר: אם הלכה כמותי, מן השמים יוכיחו; יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכל מקום!** כיון שנשמעה בת קול זו, **עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: {דברים ל-יב} לא בשמים היא** - ר' אליעזר שייך לבית שמאי ולכן הוא מגייס את השמים לטובתו - כי לשיטת בית שמאי - שמים נבראו תחילה. אבל ר' יהושע ששייך לבית הלל, אומר: "לא בשמים היא" - משום שבית הלל סוברים: "ארץ נבראה תחילה" ולכן, אומרת הגמרא - **מאי לא בשמים היא?** **אמר רבי ירמיה:** כיון שכבר נתנה תורה מהר סיני לבני אדם, שוב אין אנו משגיחין בבת קול, שהרי ההכרעה בענייני הלכה כבר נזכרת בתורה, **שכבר כתבת** {הקב"ה} **בהר סיני בתורה** {שמות כג-ב} **אחרי רבים להטות** וכיון שהחליטו הרבים נגד ר' אליעזר, דבריו נדחו מהלכה, אפילו אם בת קול מסייעת לו.

אומר הספר דבר בעתו – וכבר העיר הגר"א: אם ראה רבי אליעזר שניסים לא משכנעים את חבריו, למה המשיך בזה? והוא פירש את הענין כך! רבי אליעזר רצה לשכנע את החכמים שלמרות שהם רוב, הוא גדול מהם, ולכן הלכה כמותו. [כמו שגם בית שמאי עשו כדבריהם, אף שבית הלל היו רוב, ואחת הסיבות לכך – שהיו חריפים יותר {ראה תוספות יבמות י"ד, א' ד"ה רב] וביאר להם במה גדולתו: חרוב – הוא סמל ההסתפקות במועט כאמור {תענית י.}: **"כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת,** והוא היה גדול בזה. "המים" הם סמל לענוה, כמו שאמרו {תענית ז.}: **למה נמשלה התורה למים, מה מים עוזבים מקום הגבוה ויורדים למקום הנמוך, כך התורה לא תמצא בגסי הרוח,** ורבי אליעזר היה גדול גם במידה זו. כותלי בית המדרש – הם סמל להתמדה. שהוא הצטיין בהתמדה עצומה, שמעולם לא הקדים אותו אדם לבית המדרש. עפ"י זה – שלושת הדברים שהוזכרו במדרש: מדבר, מים ואש, הם מקבילים; מדבר – זה סמל להסתפקות במועט. המים – כאמור סמל לענוה. והאש הוא סמל ללימוד התורה. כלשון חז"ל על צורבא מדרבנן: "אורייתא קא מרתחא ביה", וכן לשון הגמרא {סוכה כט.}, שכל עוף הפורח מעל רבי יונתן בן עוזיאל היה נשרף. ופירש המאירי, שהיה מנצח בפילפולו כל המתווכח עמו.

עכ"ד.

בא הספר שמן אפרסמון ומביא, שהתורה נתנה באש, במים ובמדבר – ולמה דוקא בשלושת הדברים הללו?

כותב הספר שמן אפרסמון {פרשת במדבר} – יש לרמז בדברי חכמינו ז"ל, תורתנו הקדושה כלולה משלשה חלקים: שבכתב ושבבעל פה וסוד התורה. שבכתב, הוא פשוט ומגולה לכל. שבעל פה, הוא חלק העיון בפלפולא דאורייתא, דרושים עמוקים אשר התורה נדרשת בהם, דברים שאינן מפורשים ורק רמז בעלמא עליהם בכתוב ונמסר לנו בעל פה מאתו יתברך. וסוד התורה, היינו צרופי שמות ומעשה מרכבה. ועל זה אמרו {שבת פח, א} בריך רחמנא דיהב לן אוריין תליתא. התורה הקדושה הכלולה אלה שלשה סוגים.

ועל זה אמרו בשלשה דברים נתנה התורה: באש במים במדבר. **במים**, רמזו על חלק הפשוט, תורה שבכתב הבנה פשוטה אשר מסור לכל, נוחה ללמדה וקלה להמצא לכל דורש אותה, כמים

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

תיבת 'והימין' כאלו נכתב ומהימין, כלומר שהיה יותר חכם ממי – ממי לקח יסודות החכמה, מכל אדם, היינו מאדם הראשון ומאיתן האזרחי זה אברהם ומהימין זה משה כי מהם למד איך להגיע למעלת החכמה.

ושלש התכונות האלה שחשבנו אשר על ידן ישיג האדם דרכי התורה והחכמה כדברינו למעלה, מרומזות בשלשת הדברים שעל ידם ניתנה התורה – מים אש ומדבר. בהמים מרומזת מדת הענוה, כי המים נמצאים בעומק וע"כ נתנה תורה במים לרמז שמי שרוצה להשלים עצמו בלימוד התורה, ההכרח שיתלבש עצמו במדת הענוה ... וכן אמרו גם חז"ל {תענית ז}: למה נמשלו דברי תורה למים, מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה – אמנם עם מדת הענוה ההכרח שתלך שליבת יד גם התכונה של התרוממות הרוח וידעת מעלת עצמו, אשר בלעדיה לא ירגיש האדם כלל הצורך לדרוש חכמה ודעת, והתכונה הזאת מרומזת באש, כי האש הולכת למעלה וכמו שאמרו חז"ל {ויקרא רבה פ"ו}: כל המתגאה נידון באש, כי המתגאה מגביה עצמו למעלה וע"כ ענשו מדה כנגד מדה באש שג"כ עולה למעלה, אמנם להשגת דרכי התורה מעט התרוממות הרוח הוא משובת, וכמו שכתבנו שאם אמנם שהגאווה כשהיא לעצמה מגונה, אבל על האדם הדורש תורה להתנשא מעט למעלה, וע"כ ניתנה תורה באש לרמז שכמו האש שעולה למעלה כן עיני האדם למרום תחזינה על המחצב אשר ממנו חוצב, כי נוצר בצלמו של הקב"ה ומעוטר בעטרת פז, כח הדעת והשכל מתת ה' ממעל, ואז יתאמץ ויגבור חיל להשלים עצמו במעלות התורה והחכמה ולאסוף בחפניו אוצרותיהן. והתכונה השלישית שמועלת להשגת דרכי החכמה, הפרישה מתענוגי החיים ומחמדיהם מתוארת במדבר. כי במדבר האדם מחוסר מכל תענוג מכל דבר אשר ישמח לבו וירנינו, כי במדבר הכל שומם, אין עץ ואין עשב, אין פרח ואין צמח, ונתנה תורה במדבר לרמז שהרוצה לעשות חיל בתורה ולהגיע אל אוצרותיה, ההכרח שיתגבר על תענוגי החיים וימאס במחמדי התבל, ואז תתן התורה כחה לו, ויגבר ויעשה חיל בלימודיה וכאמור.

בהמשך דבריו, מביא הספר הדרש והעיון ראייה לדברים מדברי מדרש;

מספר המדרש {ויקרא רבה, פרשה ל, אות א} – רבי יוחנן הוה מטיל, סלק מטביריא לצפורין, והוה רבי חי'א בר אבא מסמך ליה, מטון חד ג'ית חקל אמר הדין בית חקלא הוה דידי וזבניית יתיה בגלל למזפי באורייתא. מטון חד דבית פרמא אמר הדין בית פרמא דידי הוית וזבניית יתיה בגלל למזפי באורייתא. מטון חד דבית זיתא, אמר הדין בית זיתא דידי הוה וזבניית יתיה בגלל למזפי באורייתא, שרי רבי חי'א ב'כי, אמר רבי יוחנן מה את ב'כי, אמר ליה על דלא שבקת לסיבותיך כלום. אמר לו קלה היא בעיניך מה שעשית ש'מכרת דבר ש'גברא לש'שה מי'ם וקניית דבר ש'נתן לארבעים יום, ש'נאמר (שמות לד, כח): ויהי ש'ם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, וכתוב (דברים ט, ט): ו'אשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה. כד דמך רבי יוחנן הוה דורו קורא עליו (שיר השירים ח, ז): אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, ש'אהב רבי יוחנן את התורה, (דברים ט, ט): ב'ז נב'וזו לו.

אומר הספר הדרש והעיון – ונראה לשער דמה שאמר ר' יוחנן לר' חייא בר אבא שמכר שדה כרם וזית כדי לזכות לתורה, משום שרצה לעורר בסגנון מליצי את תלמידו ההולך אתו לשמשו, כי ר' חייא בר אבא הי' תלמידו של ר' יוחנן וע"כ הי'

אמנם אם כי טובה ונחוצה היא הענוה להשגת דרכי התורה והחכמה, כי בהמצאה ילמוד האדם מכל אדם ויקבל האמת ממי שאמרה, וע"כ יפתחו לו שערי בינה ודרכי החכמה אבל מצד השני על האדם המבקש להשיג דרכי החכמה, לרכוש לו גם מעט התרוממות הרוח וגובה הלב, לדעת ולהבין מעלת עצמו וקנייני השכל אשר חנן ה' אותו בהם כי אם יהיה משולל לגמרי מכל רגש התרוממות הרוח וידיעת עצמו, אז לא ירגיש כלל הצורך לדרוש חכמה ולהשלים עצמו בידיעותיה, כי יחשוב בנפשו מי אנכי שאבוא בהיכל החכמה ואשקוד על דלתותיה, אשר דבר זה מסור לאנשים רמי המעלה ולא לפחותי ערך כמותו וע"כ ההכרח שבנוגע לקנייני החכמה ירום וגבה לבבו, ויאמר ארכוב גם אנכי על כרוב המדע ואעוף השמימה לדרוש חכמה ודעת כי לא נופל אנכי מאחרים, וגם אותי חנן ה' בדיעה בינה והשכל כמותם, וע"כ אמרו חז"ל {סוטה ה ע"א}: ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה שבשמינית ...

המדה השלישית, אשר על האדם הרוצה להשיג דרכי התורה להתלבש בה היא להתרחק מתענוגי הגוף ולמעט במנעמי החיים, וכמאמר חז"ל {אבות פ"ו מ"ד}: כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה וכו', כי האדם הרודף אחרי התענוגים וזה חפצו אך לשמוח וליהנות ממנעמי החיים לא ישיג דרכי החכמה ולא יגיע אל מצפוני, לדעת ולהבין רמזי' וסתרי', כי למען בוא בסוד הדעת והתבונה, ההכרח לותר לפעמים על הנעים בחיים, ולדרוש אך את הטוב ואת המועיל, ואז יגיע האדם לתכלית הנרצה ויראה אור, אור החכמה כי יהל, אשר מתוק הוא וטוב לעינים, אור הדעת והתבונה אשר יזרח כצאת השמש בגבורתה ונוגה לו להאיר מחשכי השכל וערפלי הלב, ועיין תוספות כתובות ק"ד ע"א ד"ה ילא נהייתי, שהביאו בשם המדרש: עד שאדם יתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו.

ומה נכבדו דברי חז"לף ויחכם מכל אדם מאיתן האזרחי והימן וגו' {מ"ה ה, י"א}; 'מכל אדם' – מאדם הראשון, 'מאיתן האזרחי' – זה אברהם, והימן זה משה {ילקוט שם}. כי שלש התכונות שחשבנו, שמהצורך שמהצורך שיתלבש בהן כל דורש חכמה והוגה תבונה, מתבלטות באופן נהדר באלה השלשה, אדם הראשון אברהם ומשה. התכונה בנוגע לידיעת עצמו והכרת מעלותיו הרוחניות מתבלטת באדם הראשון, כי הא הוא יצור כפיו של הקב"ה, ואותו יצר ה' בצלמו ובדמותו, וחנן בדיעה והשכל אשר המה מתת ה' ממעל, וכל המתבונן איפוא על האדם אשר ראשון נוצר, מבלי משים יגבה לבבו ורוחו תתנשא למעלה ראש, לדרוש חכמה ודעת. בהיותו מבחר היצורים, מעוטר בעטרת תפארת השכל והדעת, אשר אין לנבראים אחרים חלק בה. התכונה השני' מדעת הענוה מתבלטת באברהם אבינו, אשר אמר על עצמו: ואנכי עפר ואפר. כאשר כן ידבר אך מי שרחוק מכל מחמדי התבל ותענוגי, מתבלטת במשה רבינו, אשר מי כמוהו התרחק עצמו מכל צרכי האדם גם היותר הכרחים, כדי להשיג דרכי התורה, ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, אשר זה מורה על פרישות נפלאה למעלה מהטבע שאין כמוה וע"כ אמרו חז"ל, כי שלמה המלך אשר השיג מדרגה נפלאה מאד בחכמה, בדעת ובתבונה, איך נתעלה למדרגה גבוהה כזאת, הוא הגיע למדרגה הזאת מאדם הראשון מאברהם אבינו וממשה, כי משלשת אלה, הוציא שלש התכונות הנחוצות לכל באי שערי החכמה וע"כ התכונות האלה עשה חיל ורם וגבה בחכמה עד להפליא, ופ"ז מ"ם השימוש בתיבות מכל אדם מאיתן האזרחי, ל"ה מ"ם היתרון שהיא סובבת גם על

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

מישהו ולבקש לשבת במקומו – אז מה הוא עשה? – הלך לבעל השמחה ונתן לו לחיצת יד מאד רפויה;

"מה זה הלחיצת יד הקרה הזאת?!", שאל אותו בעל השמחה.

"אומר לך את האמת, אני חושב שיש לי נפילת סוכר. אני מרגיש שעוד רגע אני הולך להתעלף!"

"בוא שב כאן במקומי!" – רץ מהר והביא לו עוגה שתיה וכו' – וככה 'חזר' לו הסוכר למקומו והוא היה מבסוט.

אחרי שנה הוא מקבל פעם נוספת הזמנה לבר מצוה – הוא הגיע לאולם – ועוד פעם הוא רוצה לשבת ב'מזרח' איפה שכל הסלבס – אבל עכשיו יש לו בעיה. אם הוא יגיד עוד פעם שיש לו סוכר, יעלו עליו – מה עשה? הגיע לבעל השמחה, וכמו בפעם הקודמת לחץ לו את היד בקרירות;

"מה יש לך כבוד הרב – אתה מרגיש טוב?!", שאל אותו בעל השמחה.

"האמת היא, אני מרגיש שאני הולך למות...!" – תפס אותו ביד ואמר לו: "בוא מהר נצא החוצה!"

"למה החוצה?!"

"כל המשפחה כאן כוהנים – אל תמות לי כאן!" ©

מסיים הספר הדרש והעיון ואומר – ועיי' שמכר שלשת הדברים האלה – שדה כרם וזית, כלומר שהרחיק אותם ממנו והתגבר עצמו על שלש הסיבות המונעות והמפריעות את האדם מעשות חיל בתורה, ואשר הסיבות האלה מרומזות אמנם בשדה כרם וזית, זכה לכתר תורה, כי הצליח ועשה חיל בתורה, ואסף בחפניו ידיעותי המשמחות אלהים ואנשים ...

עכ"ד דבריו הנפלאים.

בא הספר **אמרי פי** ואומר רעיון נשגב ביותר **אומרת הגמרא** {מסכת שבת פט, א} - {שמות יט-יז} **ויתיצבו בתחתית ההר. א"ר אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם.**

שאלת השאלה – לשם מה היה צורך לכפות עליהם את ההר **כגיגית**?

אומר תוספות במקום – **כפה עליהן הר כגיגית**. ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן ...

באים חז"ל ואומרים, שענין כפיית ההר כגיגית לא היתה על תורה שבכתב, אלא על תורה שבע"פ;

אומרים חז"ל במדרש {תנחומא פרשת נח, אות ג} – **ולא קבלו ישראל את התורה עד שִׁכְּפָה עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָהָר כְּגִיגִית, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּתְּצֵבּוּ בְּתַחְתִּית הָהָר (שמות יט, יז).** **וְאָמַר רַב דִּימֵי בַר חֲמָא: אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׂרָאֵל, אִם מִקְבְּלִים אֶתְּם אֶת הַתּוֹרָה, מוֹטֵב, וְאִם לֹא, שֵׁם תְּהֵא קְבוּרַתְכֶם. וְאִם תֹּאמְרוּ, עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב כָּפָה עֲלֵיהֶם אֶת הָהָר, וְהָלֹא מִשְׁעָה שֶׁאָמַר לָהֶם מִקְבְּלִין אֶתְּם אֶת הַתּוֹרָה, עֲנֵנו כְּלָם וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהּ יִגְיַעָה וְצַעַר וְהִיא מַעֲט, אֶלָּא אָמַר לָהֶן עַל הַתּוֹרָה שֶׁבָּעַל פֶּה, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דְּקִדּוּקֵי מִצְוֹת קְלוֹת וְחִמּוּרוֹת, וְהִיא עֲזָה כְּמֹנֵת וְקִשָּׁה כְּשֶׁאֵל קְנֵאתָה,**

מסמך לי, [כדרך הרב המלמד את תלמידו גם בשיחת חולין שלו בעת השימוש, וכאשר מפאת זה אמרו: גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה {ברכות ז ע"ב} ועיי' בספרי ברכת אהרן מאמר מ"ה מ"ש בזה], על הסיבות המונעות והמפריעות את האדם מלעשות חיל בתורה, ואשר ההכרח להתרחק מהן ולהתגבר עליהן, והיינו רוב העסק בקנייני הזמן, הרדיפה אחר התענוגים והנטייה לגאוה וגסות הרוח, ושלש הסיבות האלה מרומזות הן בשלשת הדברים שהזכיר ר' יוחנן שמכרם, כלומר שהרחיקם למען תשתלם בחכמת התורה וידיעותיה, שדה כרם וזית; שדה הוא רמז על ההתעסקות בקנייני הזמן, כי בימי קדם בהיות ישראל יושב על אדמתו היתה עבודת השדה העבודה העיקרית אשר בה התעסקו האנשים, והיא היתה מקור חיותם, וכן גם הכתוב ברצונו לצייר את יתרון האדם העובד על ההולך בטל אמר {משלי יב, יא}: עובד אדמתו ישבע לחם, ומרדף ריקים חסר לב, הנה כנה את האיש העובד בשם עובד אדמתו, כי עיקר ההתעסקות בימי קדם היתה עבודת האדמה, וע"כ עובד האדמה הוא ההיפוך מהחסר לב ההולך בטל ומרדף ריקים, ולכן אמר ר' יוחנן, שלמען עשות חיל בתורה מכר שדה – כלומר התרחק מהשדה, מיעט וצמצם בהתעסקות בקנייני הזמן, ולא לבו הלך אחר אלה המשקיעים עצמם ראשם ורובם בעסקיהם מבלי השאיר עוד מועד להגות בתורה ולשקוד על דלתותיה. אכן לא הסתפק בזה שמכר שדה, כלומר שמיעט בעסק רק מכר גם כרם – כרם הוא רמז הרדיפה אחר תענוגי הגוף וחמדת בשרים, וכמאמר הכתוב {תהלים קד, טו}: ויין ישמח לבב אנוש, וכן כאשר רצה הנביא לגנות את הרודפים אחר התענוגים ומבלים ימיהם מתוך תאוות בשרים אמר {ישעיה ה', יא}: הוי משכימי בבוקר שכר ירדפו, מאחרי בנשף יין ידליקם, והי' כנור ונבל תוף וחליל ויין משתייהם, ומאמר נכבד בזה איתא במדרש תנחומא בפרשת שמייני: בלשון עברי שמו יין ובלשון ארמי חמר – בגימט' רמ"ח כנגד רמ"ח אברים שבאדם, היין נכנס בכל אבר ואבר והגוף מתרשל והדעת מטוטלת, נכנס היין והדעת יוצאת עי"ש. וע"כ אמר ר' יוחנן שכדי לזכות בתורה מכר גם כרם, כלומר התרחק עצמו ומאס בתענוגי הגוף ולא רדף אחרי מנעמי החיים ומחמדיהם המחלישים כח השכל של האדם ולוקחים ממנו היכולת והכשרון להעמיק עיון בחכמה ובדיעה. ובאחרונה אמר שמכר גם זית. זית הוא רמז על הגאוה וגבהות הרוח, כי השמן היוצא מהזית דרכו תמיד להיות צף למעלה מכל המשקין, וכמבואר במדרש רבה ר"פ תצוה. ואמר ר' יוחנן שמכר גם זית, כלומר שהתרחק גם ממדת הזית להיות מתנשא למעלה ראש, כדרך הגאיונים המגביהים עצמם למעלה, ובגובה אפס ישימו מרום קניהם, רק העונה היתה לו לקו...

סיפר לי יהודי א' שבסביבתו היה יהודי א' שהיה רודף אחר הכבוד³ - תמיד חיפש להיות בראש; לכל שמחה שהיה מגיע, היה מבקש לשבת ב'מזרח'. בבית הכנסת היה דורש שיעלו אותו רק לעליות 'שלישי' ו'שישי' וכו'.

פעם הגיע אותו יהודי לבר מצוה של א' מחברי הקהילה, וראה שבעל האירוע יושב בשולחן הנשיאות; הוא הגיע ל'מזרח' ורצה מאד שיתנו לו לשבת. אבל זה יהיה 'חוצפה' מצדו להקים

³ **ברוך שאמר**: חז"ל הקדושים אומרים, שמי שבורח מהכבוד – הכבוד רודף אחריו, ומי שרודף אחר הכבוד – הכבוד בורח ממנו; אמר לי יהודי 'גדולי', שבדור הזה יש שינוי – מי שרץ אחר הכבוד, לבסוף משיג אותו והיותו הכבוד כ"כ נחלש, עד שאין לו כבר כח להמשיך לברוח ©

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אומר הספר **אז ישיר**, רצה הקב"ה להראות למשה רבינו מה כוחם של חכמים לדרוש על כל קוץ וקוץ וכל תג ותג, ולכן עשה זאת דוקא בעת שעלה למרום ולא תתקע"ד דורות קודם לכן!

אם אלה הדברים, נוכל לחזור לדבריו הנפלאים של הספר **אמרי פי**;

אמרנו, שמזה שהוסיף משה רבינו יום א' מדעתו אנחנו יודעים כמה גדול כוחם של חכמים. עוד הבאנו בשם חז"ל, שהתורה ניתנה באש, במים ובמדבר – בואו נראה מה עשו חכמים בכוח האש:

חז"ל הקדושים קבעו דברים, ועל פיהם קבע הקב"ה את הדברים בעולם – והראיה לכך?

כותב הספר אמרי פי {פרשת במדבר} – ובמסכת שבת {דף יב:} אמרו: אין קורין לאור הנר שמא יטה, א"ר ישמעאל בן אלישע: אני אקרא ולא אטה. ר"י קרא והטה ואמר כמה גדולים דברי חכמים שאמרו אין קורין לאור הנר, וביאר בתפארת שלמה (מאמרי שבת) שמכאן רואין גודל חשיבות מצות חכמים, אשר רוח ד' דיבר בם כי אחר שגזרו לא יקרא לאור הנר שמא יטה, העמיד הקב"ה המציאות שיהיה כן, שאם יקרא לאור הנר יכול בהטייה אפילו אם הוא אדם גדול כר' ישמעאל, הרי לך ראייה מאש, גודל מעלת דברי חכמים שהקב"ה העמיד המציאות לתקנת חז"ל.

לאחר האש, נוכל לעבור למים;

אומר הספר אמרי פי – ובמסכת יבמות {דף קכ"א}. איתא: ת"ר נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים מים שיש להם סוף אשתו מותרת, ושאין להם סוף אשתו אסורה, דבמים שיש להם סוף כיון שלא עלה מן המים מסתמא נטבע ואשתו מותרת. אמנם במים שאין להם סוף, יש לחוש שמא עלה מן הים במקום רחוק ואין אנו יודעין לכן אשתו אסורה, והקשה בעל דברי יחזקאל {שבת קמ"א}. למה החמירו לאסור אשתו בנפל למים שאין להם סוף, מחמת חשש רחוק שמא עלה מן הים במקום רחוק ולא הקילו לאשה לינשא, ותיריך דהקב"ה שיעבד הטבע לדברי חכמים כמו שמצינו גבי עיבור החודש עה"כ אקרא לאלקים עליון לאל גומר עלי, ודרשו חז"ל (ירושלמי כתובות פ"א ה"ב) בתולה בת ג' אין בתוליה חוזרין, גמרו לעבר החודש בתוליה חוזרין, וכן כאן אילו היו חכמינו מתירין להאשה לינשא, בפל בעלה למים שאין להם סוף, לפי שבודאי נטבע בים, לא היה שום מציאות בעולם לאדם להנצל בנפלו למים שאין להם סוף, רק פסק החכמים שאם נפל בעלה למים שאין להם סוף אסורה לינשא, זה פעל ועשה שיהיה כן מציאות בעולם, לעלות מן מים שאין להם סוף.

ופירש בזה הגמרא שם, אמר רבי מעשה בשני בני אדם שהיו מכמרין מכמורין בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של דגים ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושהה תבירו כדי שתצא נפשו ובא והודיע בתוך ביתו, למחר זרחה חמה והכיר פתחה של מחילה ובא ומצא הספד גדול בתוך ביתו, אמר רבי: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו "מים שאין להם סוף אשתו אסורה" – ממשיכה הגמרא ומביאה מעשה נוסף:

"**תניא אמר רבן גמליאל: פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה והיתה טובעת, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ועתה בודאי אבד. ומנו ומי הוא אותו לתמיד חכם: רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה, בא רבי עקיבא עצמו וישב**

לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקדוש ברוך הוא בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאדו, שְׁנָאֵמֵר: וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ (דברים ו, ה).

לפני מעמד הר סיני, אומר הקב"ה למשה {שמות יט, י} **וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר** – פירוש הדבר, לכאורה, שביקש ממנו הקב"ה לומר לעם ישראל שהיום ומחר צריכים להיות מופרשים; הולך משה רבינו ואומר לא כך, אלא {שם טו} **"הַיּוֹם נִכְנְיִים לְשִׁלְשֶׁת יָמִים"** – כלומר, אמר משה: **"וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם מָחָר וּבַעֲוֹד יוֹמִיִּים!"** – אמר משה: **"הַיּוֹם כַּמְחַר מֵהַלְחָר לִילּוֹ עִמּוֹ אִף הַיּוֹם לִילּוֹ עִמּוֹ"** – ומאיפה הראיה שהסכים הקב"ה עמו! שניתנה התורה בז' בסיון במקום ב' – ו'!

נשאלת השאלה – ומהו המסר שרצה הקב"ה להעביר לכלל ישראל במהלך הזה?

אמר הקב"ה: **"אני רציתי לתת תורה ב' – ו' – משה רבינו רצה ב' – ז', ואני עושה את רצון משה!"**

פירוש הדבר, ברגע שניתנה לנו התורה – אנחנו קובעים מה נעשה בעולם, ומה שאנחנו פוסקים – כך נעשה!

אומר הספר **אמרי פי**, לכן אנו אומרים בחג השבועות "זמן מתן תורתנו" – ולמה?? – כי הקב"ה נתן תורה בז' בסיון. אבל את הכוח לשלוט על הבריאה הוא נתן לנו ב' – ו'! היום שבו קבע משה רבינו להעביר את מתן תורה מ' – ו' ל' – ז', נקרא "זמן מתן **תורתנו**" – התורה שניתנה לנו לשלוט בכל העולמות! – כל זה קרה ב' – ו' בסיון!

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין יסוד נוסף:

חג השבועות נקרא בפי חז"ל בשם חג העצרת – ולמה?

אומר **הרב ראובן מרגליות**⁴, עצרת מלשון עצירה – היות ומשה רבינו עצר את קבלת התורה ביום אחד! – באו חכמים ורצו לציין את הכוח הזה שניתן לנו בזכות התורה, ולכן נתנו את השם "עצרת" – "עצרנו את קבלת התורה ביום א'".

עפ"י הדברים נוכל להבין כעת את דברי הגמרא;

אומרת הגמרא {מסכת פסחים סח, ב} – **רב יוסף ביומא דעצרתא אמר: עבדי לי עגלא תלתא** – ולמה?? **אמר: אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא.**

על איזה יום בדיוק מדבר רב יוסף!! לא מדובר על יום מתן תורה, אלא **"אי לאו האי יומא"** – אם לא אותו היום שהוסיף משה רבינו מדעתו, לא היינו יודעים מה כוחם של חכמים; אמר רב יוסף: "אם לא אותו היום שהוסיף משה רבינו מדעתו, לא הייתי ירב יוסף!"

נשאלת השאלה – ולמה בקש רב יוסף דוקא **"עגלא תלתא"**?

אומר **הרב ראובן מרגליות**, כי מצד הקב"ה היה צורך רק בשני ימי הגבלה. אבל משה רבינו הוסיף יום נוסף מדעתו – וכנגד שלשת ימי ההגבלה, ביקש רב יוסף **"עגלא תלתא"**!

שאלנו, ולמה לא קשר הקב"ה את הכתרים לאותיות תתקע"ד דורות קודם שהגיע משה? למה הוא היה צריך לעשותם דוקא כאשר הוא עלה למרום?!

⁴ בספרו נפש חיה.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

שמי שהולך בדרך ואינו יודע מתי שבת, מונה ששה ימים ומשמר יום אחד, והשתא הי"ק דאפילו יום זה ששבת זה האיש, ואפשר שהא חול גמור, מ"מ לא זזה שכינה מאותו אדם מישראל, והוה השכינה אצלו כשבת גמור עכ"ד.

ובזמירות סמיכה לחיים ביאר בזה באופן נאה, דברי הפייטן בזמר של ליל שבת, כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד עפ"י פעלו, אשר כנראה הוא לשון כפול, אמנם לפי"ד אביו של בעל פרי"ד הדבר נכון, דמייירי כאן משני בני שומרי שבת, אחד בביתו ואחד במדבר, אותו בבית שומר עצם יום השבת, ואותו במדבר שומר רק יום השביעי, אחר שמנה ששה ימים, אמנם אינו ודאי שהוא יום השבת, לז"א הפייטן כל מקדש שביעי כראוי לו, שהיה הולך במדבר ושכח אימתי שבת, הוא מקדש יום השביעי אחר שמנה ששה ימים, לפי שכן הוא ראוי לו עפ"י דין לעשות, וכן כל שומר שבת כדת מחללו ששבת בבית והוא שומר עצם יום השבת כדת, על שניהם הוא אומר שכרו הרבה מאד על פי פעלו, כי אף אותו ששומר רק יום השביעי, אחר שמנה ששה ימים, גייך מקבל שכר על שמירת שבת עכ"ד. הרי לך גם במדבר שהקב"ה שיעבד את המציאות לפסקן של חז"ל ואם הם פסקו שמי שאינו יודע אימתי שבת, ימנה ששה ימים ושבת בשביעי, הקב"ה מחשב לו לאותו אדם אותו יום שביעי כשבת בעצם.

ועל אלו שלשה מאמרי חז"ל, מיוסדים דברי המדרש רבה, שהקב"ה נתן התורה באש במים ובמדבר, כי אחר שבני ישראל לא אמרו נעשה ונשמע רק על תורה שבכתב ולא על תורה שבע"פ, רצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהראות להם גודל חשיבות תורה שבע"פ, עד כדי כך, שגם הקב"ה מסכים לפסקן של חז"ל, לכן נתן להם הקב"ה התורה באש ובמים ובמדבר, דהא באלו שלשה מקומות מצינו גודל תשובת חז"ל, שהקב"ה העמיד את המציאות לפסקן של חז"ל, וירצו לקבל תורה שבע"פ, בראותם גודל מעלת חכמינו ז"ל.

נכנסים לשבת מברכין חודש סיון – חודש קבלת התורה; ידועה תפילת השל"ה הקדוש, על הבנים שילכו ויצליחו בדרך התורה הקדושה. אדם שרוצה בנים תלמידי חכמים, צריך להראות לבניו שהוא שומע בקול החכמים.

חשבת לומר עפ"י דברי חז"ל הקדושים, התורה ניתנה באש במי ובמדבר; 'במדבר' זו הפרשה שלנו. ישנם כמה סוגי תפילות: ישנה תפלה שהאדם מתפלל במדבר, ישנה תפלה שהאדם מתפלל בתוך מים, ישנה תפלה שאדם מתפלל בכלא וישנה תפלה שאדם מתפלל בחוליו. אומר המנחת **עני**, בי מהם נקראים צעקה ובי מהם נקראים זעקה – ולמה?

אומר המנחת **עני**, ברגע שאדם נמצא בבית חולים או בכלא, הוא תולה את תקותו – או ברופא או בעו"ד. אבל ברגע שבנאדם נמצא בים לאחר שספינתו טבעה, אף אי לא יכול להציל אותו – וכך גם בשעה שבנאדם נמצא במדבר וממולו ניצב אריה – מה הוא עושה? אם מתמזל מזלו, הוא מספיק לומר 'שמע ישראל' ויוצאת נשמתו ב'אחד' © - כאן הוא צועק לקב"ה, כי הוא יודע שרק הוא יכול להושיע אותו!

אתה הולך להתפלל תפילת 'ערב יום כיפור קטן' – בערב ר"ח סיון – התפלה שלך צריכה להיות כאילו אתה במדבר! – אף אי לא יכול להושיע אותך מפגעי הדור – חוץ מהקב"ה!

ודן לפני בהלכה! אמרתי לו: בני מי העלך מן הים? אמר לי: דף (ק"ר) – בזמנינו זה נקרא 'אופנוע ים' © של ספינה נזדמן לי וישבתי עליו, וכל גל וגל שבה עלי נענעתי (הרכנת) לו ראשי והוא עבר מעלי. מכאן אמרו חכמים: אם יבואו רשעים על אדם ינענע לו ראשו כלומר, ייכנע להם ולא יתגרה בהם, והצרה תעבור. אמרתי באותה שעה: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו: מים שיש להם סוף אשתו מותרת להינשא; והטובע במים שאין להם סוף אשתו אסורה. תניא א"ר עקיבא: פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ועתה בודאי אבד. ומנו ומי אותו תלמיד חכם? רבי מאיר. כשעליתי למדינת קפוטקיא, בא רבי מאיר עצמו וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: בני, מי העלך מן הים? אמר לי: גל אחד טרדני (טלטל אותי) לחברו, וחברו העבירני לחברו, עד שהקיאתי הים ליבשה. אמרתי באותה שעה: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת, ומים שאין להם סוף אשתו אסורה!"

אומר הספר אמרי פי – דלולי שפסקו כן [חכמים] לא היה מציאות שינצל ממים שאין להם סוף, ורק לפי שאסרו לאשה שנפל בעלה למים שאין להם סוף לינשא, שאולי עלה בעלה במקום רחוק והוא חי, לכן היה מציאות שיעלה מן מים שאין להם סוף, וע"ז אמר רבי: "כמה גדולים דברי חכמים שהקב"ה שיעבד מציאות העולם לפסקם של חכמים, עכ"ד של הדברי יחזקאל, הרי לך ממים – מהלכות של נפל למים, גודל מעלת חכמינו ז"ל, שהקב"ה שיעבד המציאות לדברי חז"ל.

כאשר הגיע האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל לארץ, הוא קבע את מושבו בעיר תל אביב. כעבור כמה זמן, הגיע לבקרו האדמו"ר מצאנז – קלויזנבורג זצוק"ל, ובין השנים התפתחה שיחה תורנית [כדרכם של גדולי ישראל]; תוך כדי שהם מדברים בלימוד, התפתחה מחלוקת האם אדם שטס במטוס צריך לברך 'הגומלי' עם שם ומלכות, או שמא בלי; האדמו"ר מבעלזא טען שאין לומר 'הגומלי' עם שם ומלכות, היות ובמשנה לא נאמר מטוס אלא ספינה. מצד שני, הביא לו האדמו"ר מצאנז – קלויזנבורג כמה ראיות, שגם אדם הטס במטוס, צריך לומר 'הגומלי' בשם ומלכות;

אמר לו רבי אהרן מבעלזא: "אני קבעתי, שאין לומר 'הגומלי' בשם ומלכות על טיסה במטוס!" – שמע האדמו"ר מצאנז – קלויזנבורג את הדברים, ומיד השיב לו: "אני מקבל את הדברים!" – ויצא החוצה!

בדרך לרכב, שאל אי המשמשים את האדמו"ר מצאנז – קלויזנבורג: "רביה! אז מה אם הוא אמר – גם לך יש ראיות מספיק טובות שסוברות בדיוק ההיפך, אז למה קיבלת את דבריו?!"

אמר לו האדמו"ר מצאנז – קלויזנבורג: "אתה לא מבין! באותו רגע שהוא פסק כך, הוא הקטין את הסיכון לטוס במטוס! באותו רגע שהוא קבע את הדברים, אדם שנופל ממטוס – יש לו סיכוי להינצל! ובדיוק לזה התכוונה הגמרא במסכת יבמות!"

לאחר המים, נוכל לעבור למדבר;

אומר הספר אמרי פי – ובמסכת שבת [דף ס"ט]. איתא: א"ר הונא, היה מהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת, מונה ששה ימים ומשמר יום אחד ע"כ, וכתב בפרשת דרכים (דרוש כ"ג) עפ"י"ש במדרש, מעולם לא זזה שכינה מישראל, בשבתות וימים טובים, ואפילו בשבת של חול, והביא פירוש ע"ז מאביו ז"ל,

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

אם כך נתפלל, ישמע הקב"ה לתפילותינו ויחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה אמן ואמן!!!

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרשת במדבר - מורא שלמים - שלזת תל"ס"ט.

לאחר מכן, מונה התורה את מנין הבכורים וכנגדם את הלויים [את הנותר מהם שנפדה בכסף] - כל זה בפרשה אחת - פרשת במדבר. זה ממשיך בפרשת פינחס - שוב מונים את עם ישראל, ובסוף החומש, כאשר עם ישראל יוצא למלחמת מדין, מונים פעם נוספת את בני ישראל, נאמר (במדבר לא, ד) **אֵלֶּךָ לַמִּטָּה אֵלֶּךָ לַמִּטָּה.**

אומרת תורה בתחילת הפרשה: {במדבר א, א} **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֵאמֹר:** {ב} **שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתֵם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֹּלְתָם.**

כותב רש"י - וידבר. במדבר סיני באחד לחדש וגו'. מתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים. כשבא להשרות שכנינו עליהן מנאן' באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם.

אומר הכלי יקר - וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד לאמר. ובפרשת ויקרא כתיב מאהל מועד, לפי שבפעם ההוא לא יכל משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. ע"כ היתה הקריאה אליו מאהל מועד אל חוץ לאהל מועד, אבל בא' באייר כבר היה משה יכול לבא אל תוך האהל בא אליו הדבור באהל מועד מעל הכפורת כדאיתא בסוף פ' נשא, ואין צורך במה שפירש"י שם בא כתוב הג' והכריע כו'. ומה שנקט באהל מועד להודיע טעם למספר זה והוא לפי שבא להשרות שכנינו בתוכם, לשון להשרות מורה על העמדת השכינה דירת קבע שמה ואין דירת קבע בפחות מל' יום, ע"כ בא' בניסן הוקם המשכן ובו ביום ירדה השכינה לתוך אהל מועד ואחר ל' יום שנראה שעשה לו ה' מדור בתחתונים דירת קבע, מנאם בא' באייר ולא מנאם תיכף בא' ניסן כי עדיין לא החזיק במדור זה.

כותב המדרש [תנחומא במדבר, אות ד. שיר-השרים רבה, פרשה ז] - בַּטֶּנֶד עֲרַמַת חֲטִיִּם. לְמָה נִמְשְׁלוּ לַחֲטִיִּים. מֵה עֲרַמַת חֲטִיִּים זֶה נִכְנָסָה לְאוֹצַר בְּמִנְיָן וְיוֹצֵאת בְּמִנְיָן, אִף כָּאֵן אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂיֵהִיו נִמְנִין בְּכָל שְׁעָה. לְכַד נֶאֱמַר: בַּטֶּנֶד עֲרַמַת חֲטִיִּים. אֲבָל הַתְּבִין וְהַקֶּשׁ אֵינָן נִמְנִין וְלֹא נִמְדָּדִין. כִּד אַמּוֹת הָעוֹלָם נִמְשְׁלוּן כְּתִבּוּן וְכִקֶּשׁ, שְׁנֶאֱמַר: יֵהִיו כְּמוֹץ לְכַנִּי רוּחַ (תהלים לה, ה).

אומרים חז"ל [במדבר רבה, פרשה א, אות ט] - וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי. אָמַר לוֹ (במדבר א, ב): שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לֹא חֲבַבְתִּי בְּרִיָּה יוֹתֵר מִכֶּם, לְכַד נִתְתִּי לְכֶם תְּלוּי רֹאשׁ, וְדַמִּיתִי אֶתְכֶם לִי, שְׁכַפְשֵׁם שִׁשׁ לִי תְלוּי רֹאשׁ עַל כָּל כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם, שְׁנֶאֱמַר (דברי הימים א כט, יא): לָךְ ה' הַגְּדֹלָה, כִּד לְכֶם עֲשִׂיתִי לְהִיֹּת לְכֶם תְּלוּי רֹאשׁ (הרמת ראש), לְכַד נֶאֱמַר: שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ, לְקַיִם מֵה שְׁנֶאֱמַר (תהלים קמח, יד): וַיִּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ, וְכֵן הוּא אֹמֵר (דברים כח, א): וַתִּתְּנָה ה' אֱלֹהֶיךָ עֲלֵינוּ עַל כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ.

א"כ המספר מבטא חיבה, וכל זה בא כהקדמה לקראת מתן תורה.

אומרת המשנה [מסכת אבות פ"ג, מ"ד] - חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ בְּנִים לְמַקּוֹם. חֲבִיה יִתְּרָה נוֹדַעַת לָהֶם שְׁנִקְרָאוּ בְּנִים לְמַקּוֹם, שְׁנֶאֱמַר (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁנִתָּן לָהֶם כְּפִי חֲמֻדָּה.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת במדבר. היא הפרשה המקדימה את חג השבועות הבא עלינו לטובה.

כותב הטור [סימן תכ"ח] - פָּקְדוֹ וּפְסָחוֹ קודם כל קוראים פרשת זו, ולאחר מכן מגיע חג הפסח. **וּלְמַעַבְרַת** בשנה מעוברת **סָגְרוּ וּפְסָחוּ** קוראים קודם כל פרשת מצורע, ולאחר מכן מגיע חג הפסח. **מִנּוּ וְעֶצְרוּ** קודם כל פרשת במדבר - מונים את ישראל, ולאחר מכן מגיע חג העצרת. **צוּמוּ וְצָלוּ** קודם כל צמים צום ט' באב, ולאחר מכן קוראים פרשת ואתחנן, שבה מדובר על תפילתו של משה רבינו. **קוּמוּ וְתַקְעוּ** קודם כל קוראים פרשת ניצבים, מלשון עמידה, ולאחר מכן תקיעת שופר.

כותב השל"ה הקדוש, שכאשר חל מועד במהלך השבוע, צריך לחפש את הקשר של המועד לפרשה שלפניו. א"כ ננסה למצוא מהו הקשר שיש בין פרשת במדבר לחג השבועות הבעל"ט:

חז"ל לא קוראים לחומשים כפי שאנחנו קוראים להם - "חומש בראשית" - "חומש שמות" - "חומש ויקרא" וכו', אלא לחז"ל יש שמות אחרים; "חומש בראשית" נקרא בשם 'ספר הישר' על שם האבות שנקראו 'ישרים'. **הרמב"ן** קורא לחומש הזה בשם 'ספר היצירה' היות והספר הזה מתאר את שלבי ההיווצרות של העולם. ועוד יש המכנים את הספר הזה בשם 'ספרם של אבות'. חומש שמות, נקרא בפי רבותינו בגמרא במסכת סוטה - 'החומש השני'. לעומת **הרמב"ן** שקורא לו בשם 'ספר הגלות והגאולה'. חומש ויקרא, נקרא בפי כולם 'ספר תורת כוהנים'. חומש דברים, נקרא בשם כולם 'ספר משנה תורה'.

חומש במדבר מופיע פעמיים בש"ס בשם 'חומש הפקודים';

הפעם הראשונה, בדברי המשנה {מסכת יומא, פ"ז מ"א} - **בְּאֵל לֹא כִהֵן גְּדוֹל לְקָרוֹת ... חֲזַן הַכְּנָסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנוּ לְרֹאשׁ הַכְּנָסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנָסֶת נוֹתְנוּ לְסָגֵן, וְהַסָּגֵן נוֹתְנוּ לְכַהֵן גְּדוֹל, וְכַהֵן גְּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא עוֹמֵד, וְקוֹרֵא אַחֲרֵי מוֹת וְאֵד בְּעֵשׂוֹר. וְגוֹלָל סֵפֶר תּוֹרָה וּמִנִּיחוֹ בְּחִיקוֹ, וְאֹמֵר, יוֹתֵר מִמֶּה שְׁקָרָאתִי לְכַנִּיכֶם כְּתוּב כָּאֵן, וּבְעֵשׂוֹר שֶׁבְּחַמֵּשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה - הַכוּוֹנָה לַפְּסוּקִים שֶׁבְּפֶרֶשֶׁת פִּינַחֵס.**

הפעם השנייה, בדברי הגמרא {מסכת סוטה לו, ב} - **לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים חלוקין באבני אפוד אלא כדרך שחלוקין בחומש שני** - הכוונה לסדר שכתובים אבני הכהן הגדול בחומש במדבר, זה לא כסדר שמופיע בחומש שמות.

השם 'חומש הפקודים' מסמל את הדבר המייחד את החומש הזה. אם כך נקרא החומש הזה, והטור מביא לו סימן - **"מנו ועצרו"**, משמע שהמניין הוא המוטיב המרכזי שיש כאן בחומש הזה - ואכן כך, בחומש הזה מופיע המון פעמים נושא המספרים;

בפרשה שלנו, מונה משה רבינו את בני ישראל - כל שבט ושבט בפני עצמו, ומסכם את כל השבטים גם יחד; הקב"ה מצוה אותו למנות את שבט לוי בנפרד. הוא מונה את שבט לוי מבין חודש ומעלה, ולאחר מכן הוא מונה בו את האנשים שמגיל שלושים עד חמישים. זה לא ניגמר בזה. מחלקים כל שלושה שבטים לצד אחר במשכן, והתורה מונה כמה שבטים וכמה נפשות היו בכל אחד מהצדדים - כל אחד ואחד בנפרד.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

שואל האור החיים הקדוש [ג, לט] – כל פקודי הלויים וגו'. רמב"ן ז"ל תמה בדבר שיש לתמוה בו, כי הלויים הן הנה ידידי ה' וקרובי ואשר לא חטאו בעגל ולא נגפו ולא הורגו ולא הושקו ואיך נתמעטו כל כך מכל השבטים שאינם מגיעים במספרם מבן חודש לחצי שבט הקטן שבישראל ?

מקשה הרמב"ן – ועדין לא נשאו הארון שתהיה הקדושה מכלה בהם וזה תמיהה איך לא יהיו עבדיו וחסידיה ברוכי ה' כשאר כל?!

והרי מתי ספרו את שבט לוי? בחודש השני – חודש אייר; בחודש אייר הם עדיין לא צעדו צעד אחד עם הארון, אז איך הארון היה מכלה בהם?! – רש"י אומר שהארון היה מכלה בהם אולי בסוף הארבעים שנה במדבר – שהלכו ארבעים ושנים מסעות, אולי אז הארון היה מכלה בהם. אבל עכשיו בחודש אייר, מה שייך לומר שהארון היה מכלה בהם?!

אומר הרמב"ן – וזה תמיהה איך לא יהיו עבדיו וחסידיה ברוכי ה' כשאר כל העם ואני חושב שזה חיזוק למה שאמרו רבותינו (תנחומא וארא ו) כי שבטו של לוי לא היו בשעבוד מלאכת מצרים ובעבודת פרך והנה ישראל אשר מררו המצריים את חייהם בעבודה קשה כדי למעטם היה הקב"ה מרבה אותם כנגד גזרת מצרים כמו שנאמר (שמות א יב) וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, וכאשר נאמר עוד בגזרת אס בן הוא והמיתן אותו וירב העם ויעצמו מאד (שם פסוק כ) כי היה הקב"ה אומר נראה דבר מי יקום ממני או מהם אבל שבט לוי היו פרים ורבים כדרך כל הארץ ולא עלו למעלה כשאר השבטים ...

זאת אומרת, אומר לנו הרמב"ן, שכל השבטים כולם פרו ורבו מעל לגדר הטבע, אבל שבט לוי שלא היו בשעבוד, לא היה להם ריבוי מעל לגדר הטבע!

מוסיף הרמב"ן ידיעה נוספת – ואולי היה זה מכעס הזקן עליהם⁵ כי שמעון שהוא עכשיו מרובה באוכלוסין נתמעט בכניסתו לארץ לעשרים ושנים אלף ולוי שהוא שבט חסידיה לא נתמעט במגפה ...

עד כאן הרעיונות שמביא הרמב"ן, לגבי מיעוטן של שבט לוי.

בא הכלי יקר ומביא ג' תירוצים;

אומר הכלי יקר – שנים ועשרים אלף. כבר אמרנו לפי שהם מחנה שכניה ואין השכינה שורה בפחות מן כ"ב אלף ע"כ מיעטם הקב"ה והעמידם על מספר זה להורות שאין מחנה שכניה פחותה מכ"ב אלף. והרמב"ן כתב לפי שלא היו בכלל עינוי מצרים ע"כ לא היו בכלל הריבוי כי כל מי שהיה בכלל פן ירבה היה בברכת כן ירבה, אע"פ שזה דרך דרש מ"מ נראה להוסיף בו ביאור כי לא הרבה אותם ה' נגד הטבע רק כדי להפך עצת גוים אשר בקשו להמעיטם ע"י העינוי ורצה ה' שיבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ואדרבה הרבה אותם חוץ מן הטבע כי הולידו ששה בכרס אחד אבל שבט לוי שלא היו בכלל העינוי וע"כ לא היה צורך להרבותם כנגד הטבע ופרו ורבו כדרך כל העולם, וזה באמת טעם נכון ויכול להיות שזהו דעת הרמב"ן. וי"א שלכך לא נתרבו כדי שיהיה נקל לישראל לפרנסם, וזה טעם רחוק כי אין מעצור לה' להושיע ולפרנס משרתיו עושי רצונו, וי"א שהיה הארון מכלה בהם והיינו

לאחר שהקב"ה מצוה את משה רבינו למנות את ישראל, הוא מצוה את משה רבינו שלא למנות את שבט לוי בתוכם, כמ"ש {א, מח} ויִדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: {מט} אַךְ אֶת מִטֵּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת רֹאשִׁים לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל;

אומרים חז"ל {במדבר רבה, פרשה א, אות יב} – בְּשִׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה אַךְ אֶת מִטֵּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וגו', נִתְיָרָא מִשָּׁה וְאָמַר שְׁמָא יֵשׁ פְּסוּל בְּשִׁבְטֵי שְׂאִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חִפֵּץ שְׂאֲמַנְנוּ, אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה לֹא אֲמַרְתִּי לָךְ כֵּן אֶלָּא לְהוֹצִיאֲנָן מִן הַגְזָרָה שְׁלָא יִמּוּתוּ עִמָּהֶם, הָדָא הוּא דְכִתְיִב: וְאֶת רֹאשִׁים לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְמַה, שֶׁהַלּוּיִם שְׁלֵי הֵן {במדבר ג, יב מה}: וְהָיוּ לִי הַלּוּיִם, שְׁכָל מִי שֶׁהוּא מְקָרֵב אוֹתִי אֲנִי מְקָרְבוֹ, הֵם קָרְבוּ עִצְמוֹן לִי, שְׁנֹאֲמַר {שמות לב, כו}: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִי לֵה' אֵלַי וַיֵּאֲסֹפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לְוִי, הֵן קָרְבוּ אוֹתִי וְאֲנִי מְקָרְבוֹ, וְהָיוּ לִי הַלּוּיִם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא לְפִי שְׁנֹמַצְאוּ עִמִּי נְאֻמִּים, שֶׁשְׁמַרוּ אֶזְהָרְתִּי {שמות כ, ג}: לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וגו', לְפִיכֵךְ הֵן רְאוּיִין שִׁיְהִיוּ נְאֻמֵּי בֵּיתִי. וְאֵתָהּ הִפְקֵד אֶת הַלּוּיִם וגו'.

ע"כ ההקדמה שרבותינו מדברים על השבח הגדול של כנסת ישראל – מחד גיסא, ועל השבח הגדול של שבט לוי – מאידך גיסא.

לאחר שמשוה רבינו מונה את בני ישראל, ולאחר שהקב"ה מצוה אותו למנות את שבט לוי בנפרד מבן חודש ומעלה – אומרת התורה: {ג, לט} כָּל פְּקוּדֵי הַלּוּיִם אֲשֶׁר פִּקַּד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי ה' לְמַשְׁפַּחְתָּם כָּל זָכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף – משמע מכאן, ששבט לוי היו בסכ"ה כ"ב אלף. ורבותינו מיד תמהים על כך, בעקבות דברי מדרש שמופיע בפרשת ויצא;

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה עא, אות ד} – {בראשית כט, לד}: וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וגו' עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לְוִי, רַבִּי יוֹדֵן אָמַר לְוִי זֶה עֲתִיד לְלוּת אֶת הַבְּנָיִם לְאַבְיָהוֹן שְׁבַשְׁמַיִם. עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ, בְּכָל מְקוֹם שֶׁנֹּאֲמַר עַל כֵּן מְרַבֵּה בְּאֲכֻלוֹסִיָּן.

אם בכל מקום שנאמר "על כן" יש בו ריבוי אוכלוסין, באים חז"ל ושואלים שאלה פשוטה: גם בשבט לוי נאמר "על כן", שנאמר "על כן קרא שמו לוי" – אז איך יכול להיות ששבט לוי היה הקטן ביותר מבין י"ב השבטים?!

בא רש"י הקדוש בפרשת ויצא, ועונה תשובה;

אומר רש"י – על כן. כל מי שנאמר בו על כן, מרובה באוכלוסין, חוץ מלוי, שהארון היה מכלה בהם.

פירוש הדבר, שבט הקהתי שהיה משבט לוי, היו נושאי הארון, והארון היה מכלה בהם באם הם לא היו שומרים על טהרת המחשבה, והשיחו דעתם לרגע מהארון. א"כ משמע מכאן, שבעצם הם היו בריבוי אוכלוסין, אבל הארון היה מכלה בהם.

בא הרמב"ן כאן בפרשה, ושואל על מיעוט האוכלוסין של שבט לוי;

אומר הרמב"ן [ג, יד] – והנה לא היו שבט הלויים כשאר השבטים כי מבן חדש ומעלה לא היו רק עשרים ושנים אלף (להלן פסוק לט) ומבן שלשים שנה כלם שמנת אלפים (להלן ד מח) והנה לא יגיעו מבן עשרים שנה ומעלה לחצי שבט מישראל הפחות שבכולם?

בא האור החיים הקדוש ומעצים את שאלתו של הרמב"ן;

⁵ **ברוך שאמר**: מאותו כעס שכעס עליהם יעקב אבינו שאמר {בראשית מט, ה} שְׁמַעוֹן וְלִוִי אֲחֵיִם כָּלִי חֲמָס מְכַרְתֵּיהֶם – גרם להם לכילוי בנינם.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

יוצא עפ"י תירוצו השלישי של הכלי יקר, שעמרם היה היחיד שהחזיר את אשתו, ולכן היו מעטים משאר השבטים.

כדברים האלה ממש, כותב האור החיים הקדוש ואומר, שהסיבה ששבט לוי היה מועט כי כולם עמדו וגירשו את נשותיהם; איך יתכן שהם גירשו אותם ולא החזירו אותם, והרי הם מצווים על פריה ורביה?!

אומר האור החיים הקדוש – והנכון בעיני הוא כי שבט לוי מעשה אחד להם כמעשה עמרם אשר שלח את אשתו בשביל גזירת הבן הילוד, והטעם לצד שהיו מעונגים ולא נשתעבדו לא נמס לבבם כל כך לראות נטעיהם מושלכים ביאור כמעשה איש ישראל אשר מצד השעבוד ועול העבודה הוזל והוקל בעיניהם ובלבם לראות ילדיהם מושלכים ביאור, גם שהיו מזלזלים בעצמן לילד ולעזוב בשדות ובמחילות הארץ אשר אין אדם נכבד שנפשו מכובדת עליו כשבט לוי עושה כן, וזה לך האות כי עמרם שלח את אשתו, ולא הוצרך הכתוב להודיע את הדבר שגם בעמרם לא הגיד הכתוב הענין אלא מהשכלת הענין נודע, וללמד על כל שבטו יצא, וזו היא סיבת מיעוטם כי אם אין גדיים אין תיישים, והגם שמצינו שעמרם החזיר גרושתו, אין ללמוד ממנו שכולם החזירו כי הוא זה אשר בא אליו הדבר בנבואה כמאמר חז"ל באגדה (שמו"ר פ"א סוטה יב) ובדברי הזוהר הקדוש (ח"ב יא): בפסוק וילך איש וגו', וכמו שאמר ג"כ (שמו"ר פ"א) בפסוק ותצב אחותו וגו' שהלכה לראות מה יהיה בנבואתה. ואם תאמר למה שבט בן תורה יעשה מיעוט פריה ורביה, אולי שדנו בה למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, וכיוצא בזה מצינו שאמרו (תענית יא). שאסור לשמש מטתו בשנת רעבון הגם שיש מניעת פריה ורביה, ודנו כמו כן לצד כלוי הבנים הזכרים נמנעו כל עיקר, ומעתה אדרבא עשה ה' עמהם נס שנשאר מהם מספר זה, ולזה אחר זמן שהיו עסוקים גם הם בפריה ורביה פרו וישרצו וגו' יותר משאר השבטים.

לאחר ההקדמה הזאת, נוכל ללכת לנדבך נוסף:

ישנה דעה בגמרא, שחומש במדבר מחולק לשלושה חלקים. החלק הראשון שלו מתחיל מפרשת השבוע שלנו, עד אמצע פרשת בהעלותך. באמצע פרשת בהעלותך ישנם שני פסוקים שמהווים חומש בפני עצמו, ומשם ואילך (במדבר יא, א) וַיְהִי הָעֵם כְּמִתְאַנְנִים – מתחיל חומש שלישי. הם סומכים את דבריהם על פסוק (משלי ח, א) חֲצִבָּה עֲמוּדָיָה שְׁבָעָה – החומש מחולק לשבעה ספרים.

חלק נוסף, חומש בפני עצמו, הוא שני פסוקים - (במדבר י, לה) וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרוֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיִּפָּצוּ אֵיבָיִךְ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנָאִיךְ מִפְּנֵיךְ: (לו) וּבִנְחָה יֹאמֶר שׁוֹבָה ה' רַבְבוֹת אֲלֹפִי יִשְׂרָאֵל;

אומרת הגמרא (מסכת שבת קטו, ב. קטז, א) – ת"ר (במדבר י- לה) ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה – בתחילתה ובסופה נוניין הפוכות, כדי להבדילה מן הכתובים הסמוכים, לומר שאין זה מקומה שפרשה זו אינה מופיעה במקומה הנכון לפי סדר המאורעות. שכן הפסוקים הקודמים לפרשה זו עוסקים במסעות, ואילו פרשה זו עוסקת בענין חניית השבטים לדגליהם, המובא קודם (במדבר פרק ב'). רבי אומר: לא מן השם הוא זה אין זה הטעם לסימניות הכתובות בתורה, שכן פרשה זו מופיעה במקומה הראוי, שהרי לפני כן התורה מתארת את המסע הראשון שנסעו עפ"י דגליהם (שם י, יא-יב): וַיְהִי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּת בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִגְעָה (נסתלק) הַעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי ... אלא הטעם לסימניות

ארונו של יעקב והוא דעת הרמב"ן שהזכרנו וכמבואר למעלה פ"י ויצא (כט.לד) בפסוק על כן קרא שמו לוי, וי"א שצפה הקב"ה שלא יהיו כולם צדיקים ע"כ העביר רבים מהם מן העולם ונשארו קב ונקי כדי שיהיו כל העוסקין עם הארון צדיקים וזה שאמרו שהיה הארון מכלה בהם.

כותב ר' אלחנן וסרמן (קובץ מאמרים) – כי כל היצורים נבראו לעשות רצון קונם ומכל סוגי הנמצאים העיקר הוא המין האנושי ומהמין הזה העיקר הוא עם ישראל, שהם חלק ה' ועבדיו ואף שהם המעט מכל העמים, אבל כן הוא בכל הבריאה, כי הפסולת מרובה על האוכל, וכמו שמין בעלי החיים מרובין יותר ממין האנושי, כן ג"כ במין האנושי – העכו"ם הן יותר מישראל. ועפ"י זה תתיישב מה שתמה הרמב"ן – למה שבט לוי מספרו מעט כ"כ לעומת שאר השבטים? כי כמו שעם ישראל נבחר מכל האומות, כן שבט לוי נבחר מכל השבטים ולעולם הסולת מועט מהקליפה והסובין ומורסן, ונמצא שתכלית כל הבריאה היא רק בשביל ישראל.

בא הכלי יקר בתירוצו השלישי, ואומר דבר נוסף שגם האור החיים הולך באותו קו רק בסגנון אחר;

אומרת הגמרא (מסכת סוטה יב, א) – תנא: עמרם גדול הדור היה, כיון שראה שאמר פרעה הרשע "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", אמר: לשוא אנו עמלין. עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו מרים: אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות. פרעה לא גזר אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת שנאמר (איוב כב-כח) ותגזר אומר ויקם לך. עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

אומר הכלי יקר – ולי נראה לפי שמצינו בגזירת פרעה, שגירש עמרם את אשתו ועמד זמן רב בלא פריה ורביה, שהרי בת ק"ל שנה היתה יוכבד כשעשה בא ליקוחין שניים ומי"ש רז"ל (סוטה יב). עמדו כולם וגרשו נשותיהם מסתמא לא כל ישראל עשו כן כי איך היו יכולין לעמוד זמן רב בלא אשה, שהרי ארז"ל (שם יא): בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו כו', ומסיק שם כל הטובות שעשו לבעליהן כשהיו בעבודת פרך, ש"מ שהבעלים לא היו יכולין לעמוד זולת הנשים, ועוד מסיק שם שהיו פרים ורבים בשדה ש"מ שאפילו בשעת הגזירה לא גרשו נשותיהם, אלא ודאי מה שמסיק עמדו כולם וגרשו נשותיהם, היינו כל בני שבט לוי שלא היו בכלל השעבוד ומי"מ היו יראים מן גזירת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. שהרי על יום אחד צוה אפילו על בני המצרים על כן יראו גם המה פן יעבור עליהם כוס זה ועמדו רוב שבט לוי זמן רב בלא נשים כמו שעמד עמרם זמן רב בלא אשה, וע"כ היה שבט לוי מתי מספר וזה טעם נכון ומתיישב על הלב יותר מכולם, ובחר ה' בהם מצד היותם מועטים כי כן מצינו בהרבה מקומות שהקב"ה בוחר במועט כמ"ש (דברים ז.ז) לא מרבכם וגו' כי אתם המעט. וכן בגי' משפחות אלו גרשו קהת ומררי היה מררי מרובה באוכלסין על כן נתרחק מן משא של הקדש וניתן למועטים, ודבר זה מבואר מעצמו.

⁶ ברוך שאמר: אומרים המפרשים, כיון שהנשמה לא יכולה להגיע למקומה בעולם הבא, אלא אם כן היא תעבור את התהליך של העולם הזה.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

והמקסימום של השראת השכינה, הוא במינימום של עשרים ושתיים אלף איש!

אומר המהרש"א – ואמר שאינה שורה בפחות מכ"ב אלף כו' דוגמת מחנה שכינה של מעלה שהם כ"ב אלף מלאכים כמ"ש {תהילים סח, יח} **רָכַב אֱלֹהִים רִבְתִּים אֶלְפֵי שָׁנָן אֲדֹנָי בָּם סִינֵי בְּקֶדֶשׁ**, וכן בדוגמא זו היה באותו דור מחנה לוי כ"ב אלף כולם צדיקים שהשכינה שורה עליהם ולא היו בכלל חטא דור המדבר והם היו ממש המרכבה שהם נשאו כלי הקודש שהשכינה שורה עליהם ...

זאת אומרת, כל הסיבה שהשרה הקב"ה את שכינתו על הלויים, היתה כי הם דוגמת מחנה שכינה.

אומר הכלי יקר – [ולמה היו שבת לוי כ"ב אלף] כבר אמרנו לפי שהם מחנה שכינה ואין השכינה שורה בפחות מן כ"ב אלף ע"כ מיעטם הקב"ה והעמידם על מספר זה להורות שאין מחנה שכינה פחותה מכ"ב אלף.

כותב הדעת זקנים מבעלי התוספות – **שנים ועשרים אלף**. וכנגדן בא הקב"ה במלאכים בשעת מתן תורה שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן ולא נדרש שאינן אלא שנאן מלאכים ורבותים ואלפי הם שנים ועשרים אלף. ולפי שגלוי וידוע לפני הקב"ה שכל ישראל יעבדו לעגל חוץ משבט לוי לפיכך לא הביא מלאכים אלא כנגד שבט לוי.

אומר הדעת זקנים בדיוק להיפך – אם שבת לוי היו עשרים ושש אלף, הקב"ה היה בא גם עם עשרים ושש אלף מלאכים. אבל היות ושבט לוי היו כ"ב אלף, כנגדם בא הקב"ה עם כ"ב אלף מלאכים.

לאחר המקבץ הזה, נוכל לעבור למקבץ נוסף שלבסוף נוכל לחבר את כל המקבצים ליחידה אחת:

אומר הרמב"ן בתחילת חומש במדבר, שבפרשה הזאת ישנם אזהרות חוזרות ונשנות שלא להתקרב למקומות שנאסרו בקרבה; ג' פעמים מופיע בפרשה {במדבר א, נא; ג, א; ג, לח} **וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמָת**.

הפרשה מסתיימת בפסוק {ד, כ} **וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבָלֶע אֶת הַקֶּדֶשׁ וְיָמָתוּ** - והמפרשים תמהים, איך יכל להיות שהפרשה מסתיימת בדבר רע? והרמב"ן כבר שואל, מה פשר ההגבלות כאן – ג' פעמים "וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמָת", "וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבָלֶע אֶת הַקֶּדֶשׁ וְיָמָתוּ"?

כותב הרמב"ן [שמות מ, לד] – **וכבוד ה' מלא את המשכן**, כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ כא) אל הערפל אשר שם האלהים.

פירוש הדבר, שאותה השראת שכינה שהיתה במעמד הר סיני, היתה גם במשכן!

אומר הרמב"ן בפתח חומש במדבר, היות והשראת השכינה שהיתה במשכן, היא דוגמת מה שהיה במעמד הר סיני, באה התורה ומוזהירה אותך – אל תתקרב למקומות שאסור לך להתקרב אליהם, דוגמת מה שאמר הקב"ה בהר סיני {שמות יט, כא} **פֶּן יִהְיֶה אֵל ה' לְרֵאוֹת וְנִפְל מִמֶּנּוּ רָב**, והקב"ה מזהיר – כמו שהגבלתי את הר סיני ואמרתי למשה: {שם כג} **הִגְבַּל אֶת הָהָר וְקִדְשְׁתּוֹ** – דוגמת זה, הזהרתי במשכן!

הוא **מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו** שלפרשה זו יש חשיבות של ספר בפני עצמו. **כמאן אזלא** כדעת מי מתאים **הא** (מאמר זה) **דא"ר שמואל בר נחמן א"ר יונתן**: כתוב {משלי ט-א} **קְחֹמוֹת (החכמה, התורה) בְּנִתָּה בִּיתָּה חֲצֵבָה עֲמוּדֵיהָ שִׁבְעָה אֵלוֹ שִׁבְעָה סִפְרֵי תוֹרָה**. **כמאן** כדעת מי נאמר דברים אלו? כדעת **רבי** הסובר שפרשת "ויהי בנסע הארץ..." כתובה במקומה אלא שהוא נחשב ספר בפני עצמו. לפי דבריו יוצא שבראשית, שמות, ויקרא ודברים הם ארבעה ספרים, וספר במדבר חלוק לשלשה ספרים נוספים – מתחילתו ועד "ויהי בנסע הארץ...", פרשת "ויהי בנסע" עצמה, ואחרי "ויהי בנסע" עד סופו. נמצא שיש שבעה ספרים בתורה. שואלת הגמרא: **מאן תנא דפליג עליה דרבי** – ומיהו התנא קמא של אותה ברייתא, החולק על רבי? משיבה הגמרא: **רשב"ג הוא. דתניא: רשב"ג אומר**: לעתיד לבוא, כשיתבטל יצר הרע ויתבטלו כל החטאים והעונשים, **עתידה פרשה זו**, של "ויהי בנסע" **שתיעקר מכאן ותכתב במקומה** בתחילת ספר במדבר. **ולמה כתבה כאן? כדי להפסיק על ידה בין פורענות ראשונה** הכתובה בתורה לפני פרשה זו **לפורענות שנייה** הכתובה לאחריה. **הפורענות השנייה מאי היא?** מיד לאחר פרשת "ויהי בנסע" כתוב {במדבר יא-א} **ויהי העם כמתאוננים** שמחמת קשיי המסע התחילו העם להתאונן, וכתוצאה שלח ה' אש בקצה העם, שהרגה בהם. **הפורענות הראשונה** היא המסופרת לפני פרשת "ויהי בנסע", שכתוב {במדבר י-ג} **ויסעו מהר ה' דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים...** ועל פסוק זה **אמר רבי חמא בר' חנינא**: **שסרו מאחרי ה'** שכבר בתוך שלשה ימים למסעם התאוו האספסוף לאכל הבשר ולמרוד בה'. כדי שלא לכתוב שני מעשי חטא הראויים לפורענות בזה אחר זה, הפסיקה התורה ביניהם בפרשה זו. **והיכן מקומה** האמיתי של פרשת "ויהי בנסע"? **אמר רב אשי: בדגלים** – בפרשת דגלים, בספר במדבר פרק ב'.

בהמשך הגמרא, לומדים חז"ל מהפסוקים הללו דבר הלכה – אם פרצה דליקה בבית בשבת, ובבית היו ספרי תורה – האם מותר להציל את ספרי התורה או לא?

אומרת הגמרא [שם] – **ספר תורה שנמחק** כתבו, **אם יש בו מספיק אותיות ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פרשת ויהי בנסע הארון מצילין אותו מן הדליקה בשבת, ואם לאו אין מצילין אותו**.

נשאלת השאלה – ולמה דוקא אם יש בו שמונים וחמש אותיות מצילים אותו?

אומרת הגמרא בהמשך, משום ששמונים וחמש אותיות הם מנין האותיות שישנם בפסוקים שמהווים חומש בפני עצמו – היינו הבי' הפסוקים – "ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך: ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל"

בא המהרש"א במסכת יבמות ס"ג ועומד על דברי הגמרא;

אומרת הגמרא {מסכת יבמות סג, ב – סד, א} – **ת"ר** {במדבר י-לו} **ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות ישראל**.

נשאלת השאלה – איך יכול להיות, והרי בפרקי אבות נאמר {פי"ג מ"ו} **ומנין אפלו אחד, שנאמר (שמות כ), בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלַיךְ וּבְרַכְתִּיךְ** – אז איך אומרת הגמרא שצריך עשרים ושתיים אלף?!

התשובה פשוטה. מיעוט השראת השכינה זה גם אחד שיושב ולומד. ריבוי נוסף של השראת השכינה, הוא בזוג שמקים בית.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

פרנסה חיים של חלוץ עצמות בריאות, **חיים שיש בהם יראת חטא, חיים שאין בהם בושה וכלימה חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה.**

בני עדות אשכנז אומרים נוסח קצת שונה – "חיים שיש בהן יראת שמים ויראת חטא", ובתפילתו של רב כתוב רק "חיים שיש בהם יראת חטא".

בא הספר **רץ כצבי**, ועומד על כך שבתפילתו של רב שבה אנו מברכים את החודש, ישנם י"א בקשות – כנגד י"א החודשים בשנה שמברכים את החודש⁹.

הוא שואל – למה אחת-עשרה? אין לנו ביהדות מספר אחת-עשרה, מה זה המושג של אחת-עשרה?

אומר הספר **רץ כצבי** – חודש חשוון הוא כנגד הבקשה של "חיים ארוכים"; ביום כיפור נחתמנו לחיים, הפתקים נמסרים לשלוחים בהושענא רבא, וממילא אנחנו מבקשים מהקב"ה "שתתן לנו חיים ארוכים".

כך הולך הספר **רץ כצבי** חודש – חודש ומסביר כנגד איזו בקשה הוא;

חודש אייר הוא כנגד הבקשה של "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא" – ולמה דוק בחודש אייר, זה הרי מתאים יותר לחודש אלול!?

הוא שואל את השאלה, ומביא תירוץ נפלא שהביא אותי לקו מחשבה מאוד מעניין:

בסוף פרשת בשלח, אומרת התורה: {ז, ח} **וַיָּבֵא עֲמֹלֵק וַיִּלְחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיֵדִים**; {ט} **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הַלָּחֶם בְּעֵמֶלֶק מִחֹר אֲנָכִי נִצֵּב עַל רֹאשׁ הַגְּבֻעָה וַיִּמְטֵה הָאֱלֹהִים בְּיַדִּי וְגו'.**

נשאלת השאלה – באיזה חודש מחודשי השנה, היתה המלחמה הזאת?

רש"י לא אומר. אנחנו רק יודעים, שזה היה לפני מתן תורה וזה היה במקום שנקרא 'רִפְיֵדִים' – שהיתה התחנה האחרונה של עם ישראל לפני שקיבלו את התורה, כמ"ש בפרשת יתרו {ט, ב} **וַיִּסְעוּ מִרִפְיֵדִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַר סִינִי וַיִּחַנו בְּמִדְבַר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר**; ומתי הגיעו למדבר סיני? אומרת התורה: {שם, א} **בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַר סִינִי.**

אומר רש"י – **ביום הזה**. בראש חדש [סיון] ...

כתוב במדרש סדר עולם – "ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סיני" [שמות טז, א] – הוא אלוש – "בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים", ואחד בשבת היה.

משמע מכאן, שביום שבת – כ"ג אייר – נסעו מאלוש; אלוש זאת היתה התחנה האחת לפני אחרונה, לפני שבאו לרפידיים,

שואל המג"א {ס"י תצ"ג} – איך אפשר לומר יום מתן תורתנו, הרי קיימ"ל כרבי יוסי שבו? בסיון ניתנה תורה?!

בא **הבאר היטב** ומוסיף עוד כמה שאלות;

אומרת הגמרא {מסכת פסחים סח, ב} – **רב יוסף ביומא דעצרתא אמר** רב יוסף היה אומר לאנשי ביתו כל שנה בחג השבועות: **עבדי לי עגלא תלתא** עשו לי סעודה מעגל שנולד שלישי לאמו, שהוא מובחר. **אמר** רב יוסף, מה שאני עושה כן הוא משום שאי לאו האי יומא דקא גרים אלמלא יום זה ו' בסיון (יום מתן תורה) שגרם לי שלמדתי תורה ונתרוממתי כמה "יוסף" איכא בשוקא הרי ישנם אנשים רבים בשוק ששם "יוסף", ומה היה ביני לבינם!.

נשאלת השאלה – איך זה בדיוק קשור ליום מתן תורה שאמר רב יוסף "אי לאו האי יומא"?!

שאלה נוספת שצריכה ביאור;

אומרת הגמרא {מסכת שבת פח, א} – **דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב {בראשית א-לא} ויהי ערב ויהי בקר יום הששי? ה' יתירה למה לי?** למה שינתה התורה וכתבה "יום השישי", בהא הידיעה, מה שלא נכתב כן בשאר ימי הבריאה? הא הידיעה נתווספה כדי לרמוז על יום ששי מיוחד המוזכר במקום אחר, דהיינו הששי בסיון שבו ניתנה התורה, לפיכך פסוק זה שהוא גמר סיפור מעשה בראשית, **מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר להם: אם ישראל מקבלים עליהם את התורה ביום הששי בסיון אתם מתקיימין, ואם לאו, אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.**

נשאלת השאלה – והרי לא ניתנה תורה אלא בז' בסיון, אז למה לא החזיר הקב"ה את העולם לתוהו ובוהו?

שאלה נוספת על רב יוסף שצריכה ביאור;

אומרת הגמרא {מסכת סוטה מט, ב} – **אמרו: משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא**, אמר ליה רב יוסף לתנא: לא תיתני ענוה דאיכא אנא מה פתאום אתה אומר שבטלה ענוה! אני פה!

נשאלת השאלה – איך בדיוק מסתדרים דברי רב יוסף עם ענוה?!

מתרצים המפרשים ואומרים, האדם יודע את גדלותו ולכן העיד על עצמו שהוא ענוי.

שואל **הבאר היטב**, זה שהוא אומר שהוא ענוי זה בסדר גמור. אבל איך זה מסתדר עם הגמרא בפסחים [שהבאנו לעיל] ששם אמר "נהייתי רב יוסף בזכות היום הזה" – איך זה מסתדר עם סמל של ענוה?!

שאלה נוספת שצריכה ביאור – לבני עדות אשכנז בלבד ☺;

השבת – שבת מברכין ר"ח סיון.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות טז, ב} – **רב בתר צלותיה, אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של**

⁷ שהרי הוסיף משה רבינו יום א' מדעתו. וא"כ למה נקבע יום ו' בסיון כיום מתן תורה?

⁸ **ברוך שאמר**: אומרים חז"ל, שרבי היה ניצוץ נשמתו של משה רבינו, ולכן היה גם עשיר וגם ענוי כמשה.

⁹ **ברוך שאמר**: לציין שבני עדות המזרח לא אומרים את זה בברכת החודש, למרות שיש מבני עדות המזרח שאומרים את זה לאחר כל תפילת שמונה עשרה.

¹⁰ **ברוך שאמר**: שאת חודש תשרי לא מברכים.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

והיבוסים והאמרי יושב בהר והפנעני יושב על הים ועל יד הירדן (במדבר יג, כט). מכאן את למד, שהיה עמלק לפנים מכלן. רבי נתן אומר: מהררי שעיר בא והלך ארבע מאות פרסה עד שהגיע לרפידים ועשה עם ישראל מלחמה.

כתוב בחז"ל, שכל הדרך הם עצרו אצל כל מיני אומות וניסו לשכנע אותם לבוא ולהילחם לצדם מול ישראל; אמרו להם האומות: "תגידו, אתם שפויים – לא שמעתם מה עשה הקב"ה לפרעה, אתם רוצים להיות הבאים בתור?!". כל האומות רעדו מעם ישראל, כמ"ש {שמות טו, יד} שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן חֵיל אֲחִיו יִשְׁבִּי פִלְשֵׁת: {טו} אִזּוּ נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אֲדוּם אֵילֵי מוֹאָב לֹאֲחִזְמוּ רֵעַד נִמְגוּ כֹל יִשְׁבִּי כְנָעַן.

נשאלת השאלה – מה יש לעמלק לבוא ממרחק "ארבע מאות פרסה" [1600 ק"מ] ולהילחם עם ישראל, לא היה להם שום דבר יכלכלי שהיה שווה להם לבוא ולהילחם עליו?!

השאלה הזאת נשאלת בספרו של הרב סורוצקין – **אזנים לתורה** בפרשת כי תצא, ושם הוא אומר יסוד מאד מעניין – עמלק הגיע כדי 'לצנן' את עם ישראל, שנאמר {דברים כה, יח} אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדָרֶךְ.

אומר רש"י – אשר קרך בדרך. לשון מקרה. דבר אחר לשון קרי וטמאה, שהיה מטמאן במשכב זכור. דבר אחר לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתיחתך...

בשביל מה הם צריכים לצנן את עם ישראל???

אומר רש"י [בראשית א, א] – **בראשית ברא**. בשביל התורה שנקראת (משלי ח כב) ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה בג) ראשית תבואתו.

עם ישראל עומדים להגיע לתכלית הבריאה תוך שבעה ימים; עם ישראל נמצאים בכ"ג אייר, הם כבר עזבו את אלוש, הם נמצאים כבר חודש לאחר יציאת מצרים – יש להם עוד עשרים יום לקבלת התורה! – פתאום מגיע עמלק לרפידים, לאחר שהלך מרחק ארבע מאות פרסה – כל זה כדי למנוע מעם ישראל לקבל את התורה.

לכאורה, מה אכפת לו שעם ישראל יקבלו את התורה?! הרי גם הוא יכל לקבל את התורה ולא רצה כמ"ש חז"ל במדרש {תנחומא פרשת שופטים, אות ט} – ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וגו' (שם לג, ב). מלמד, שהחזירה הקדוש ברוך הוא על כל אמות העולם ולא רצו לקבלה?!

אומר האור החיים הקדוש [שם בפרשת בראשית], עם ישראל נקרא ראשית והתורה נקראת ראשית. עם ישראל הולך לקבל את התורה – זה היעוד! זו המטרה שלמענה נברא העולם! עמלק מנסה לקחת מעם ישראל את היכולת לקבל את התורה – ואיך הוא יעשה זאת?!

כדי להביא לקבלת התורה, צריכים ראשית אחת נוספת. המחבר בין ישראל שנקראו ראשית ובין 'התורה שנקראה ראשית', זו היראת שמים, כמ"ש {תהלים קיא, י} **ראשית חכמה יראת ה'.**

עמלק ג"כ נקרא ראשית – "ראשית גוים עמלק" – בבחינה של 'זה לעומת זה עשה האלוקים'. לכן גם הוא רוצה חלק בתורה – כמובן שהוא לא רוצה לשמור תורה ומצוות אלא הוא ידע שמי שמקבל את התורה, מקבל שליטה על העולם; הקב"ה נתן

כמ"ש בפרשת מסעי {במדבר לג, יב} ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה: {יג} ויסעו מדפקה ויחנו באלוש: {יד} ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים ולא היה שם מים לעם לשתייתם {טו} ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני.

יוצא, שאלוש היתה תחנה אחת לפני רפידים, ורפידים היתה תחנה אחת לפני הר סיני – שאלו הגיעו בראש חודש סיון, ובשבת הם לא זזו.

ממשך הסדר עולם ואומר – ועוד למדנו שהיו ישראל אוכלין מעוגה שהוציאו בידם ממצרים כל שלשים יום ובו ביום כלתה, ולערב אכלו את השליו ולמשכים לקטו את המן ובאלוש נתנה להם השבת, ושם עשו שבת ראשונה, שנאמר 'וישבתו העם ביום השבעי'. באחד בשבת כ"ג באייר נסעו מאלוש ובאו להם לרפידים, ושם נתנה לה הבאר ונלחמו עם עמלק ושם עשו שבת שניה.

יוצא א"כ, שמתישוהו באחד מימות השבוע – או שני, או שלישי, או רביעי, או חמישי או שישי בשבוע, התקיימה מלחמת עמלק; אם מאלוש הם יצאו בכ"ג אייר, ולהר סיני הם הגיעו בראש חודש סיון ובשבת הם היו במקום ולא זזו – יוצא שבחמשת הימים האלה, היתה מלחמת עמלק.

אומרת התורה: {יז, ח} ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים: {ט} ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם פעמלק וגו'.

אומר רש"י – בחר לנו אנשים. גבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסיעתו...

נשאלת השאלה – ידוע שלמלחמת מצוה מוצאים אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה, ולמלחמת הרשות צריכים אנשים נקיים מעוונות – א"כ, למה במלחמת עמלק שהיא מלחמת מצוה, צריכים אנשים יראי חטא?! ועוד, למה ביקש משה דוקא מיהושע לבחור את האנשים ולא מאהרן או מבניו?!

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה כו, אות ג} – למה ליהושע, אמר לו משה: זקנך יוסף אמר (בראשית מב, יח): אֶת הָאֱלֹקִים אֲנִי יָרָא, וּבָזָה כְּתִיב (דברים כה, יח): וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים, וְיֹאֵל פֶּן יִבְּנוּ שְׂאֵמֶר אֶת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא, וְיִפְרַע מִמִּי שְׂאֵמֶר עָלָיו (בפרשת כי תצא) וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים.

לכאורה, מלחמת עמלק היא מלחמה משונה מאד – ולמה? כי חודש קודם לכן, כשעם ישראל רצו להילחם עם מצרים, אמר להם משה רבינו – ה' ילחם לכם ואתם תחרישון – אתם רק תתפללו והקב"ה יסדר את הכל! – אבל כאן, פתאום באים עמלק – ומה הציווי?! – "רבותי, כל אחד יוצא להילחם! אני צריך למלחמה הזאת גיבורים ויראי חטא!". לכן נשאלת השאלה, איזו מין מלחמה זאת שצריכים עבורה רק אנשים יראי חטא?!

אומר הספר רץ כצבי יסוד נפלא – אם למלחמת עמלק שהיתה בחודש אייר היו צריכים אנשים יראי חטא, לכן אנחנו מבקשים בראש חודש אייר "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא" – זה כנגד זה!

מהדברים האלה, נוכל ללכת לנדבך נוסף:

אומר המדרש {תנחומא, פרשת בשלח, אות כה} – רבי יהודה הנשיא אומר: חמשה עממים פסע עמלק ובא ועשה מלחמה עם ישראל ברפידים, שנאמר: עמלק יושב בארץ הנגב והחתי

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אומרת התורה בפרשת יתרו, שבשעה שהקב"ה ירד על הר סיני, היו קולות וברקים – היה מצב שכל העולם רעד!

כותב רבינו בחיי {פרשת יתרו} – סדר הדברים במתן תורה כענין זה, תחילה ציוה למשה {יט, יב} **וְהִגַּבְלֵתְּ אֶת הָעָם** שיתן בהר גבול ידוע לעם שלא יעברוהו, והוא מה שאמר לו משה {יט, כג} **כִּי אֵתָהּ הַעֲדַתָּה בְּנֵי לְאֹמֵר הַגְּבַל אֶת הָהָר וְקִדְשְׁתּוּ**, שהרי גבול העם הוא גבול ההר, ואח"כ הזהירם שיפרשו שלושה ימים מכל טומאה, והצריכם טבילה. הוא שכתוב {יט, יד} **וַיִּקְדָּשׁ אֶת הָעָם וַיִּכְבְּסוּ שְׂמֹלֵתָם**. וביום השלישי בבוקר, הוא ו' בסיון, היו קולות וברקים וענן כבד על ההר, וקול שופר חזק מאוד, ועדיין לא ירדה שכינה, כענין שכתוב {מלכים א', יט, יא} **וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֶזֶק מִפְּרֹק הַרִים וּמִשְׁבַּר סְלָעִים לִפְנֵי ה' לֹא בָרוּחַ ה',** ואז נתלכשו חרדה מפחד הקולות ההם, שנאמר {יט, טז} **וַיַּחֲרֹד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵהוּ**, ומשה חזק את לבם להוציאם לקראת האלהים ויתיצבו בתחתית ההר, ובהיותם שם בתחתית ההר מצפים, ירד ה' יתברך על ההר באש ויעל עשנו עד לב השמים חשך ענן וערפל וחרד ההר עצמו ונזדעזע כאשר יעשה ברעש הנקרא זלזל"ה או יותר מכן, וכ"א דוד ע"ה {תהילים סח} ארץ רעשה אף שמים נטפו מפני אלהים זה סיני מפני אלהים אלהי ישראל, באורו נטפו אש ... וכ"א בדבורה הנביאה {שופטים ה} ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו נס עבים נטפו מים ... וכן כתיב {תהילים קי"ד} ההרים רקדו כאילים וגו', ואיננו משל...

א"כ כל העולם רעד ביום ו' בסיון!

נשאלת השאלה – בשביל מה היה צריך הקב"ה להרקיד את כל העולם?

כתוב בתיקוני הזוהר {תיקון י}, תורה שנלמדת בלי פחד ומורא, לא עולה למעלה.

אומרת המשנה {מסכת אבות פ"ג, מ"ט} – **כָּל שִׁירָאת חֲטָאוֹ קוֹדְמֹת לְחֻכְמָתוֹ, חֻכְמָתוֹ מִתְקַיְמָתוֹ**.

פירוש הדבר, אם אתה רוצה לקלוט את חכמת התורה, הדבר הראשון שאתה צריך זה יראת חטא!

כותב המהרש"א {עבודה זרה ג, א ד"ה יום הששי} – ולכולי עלמא בשבת נתנה תורה ... ויש לספק בזה דלכולי עלמא נתנה תורה ביום נ"א מן הספירה. למה קבע הש"י חג השבועות לדורות ביום חמשים מן הספירה, והכוונה בזה לפי שלא היו ישראל אז ראויין לחכמת התורה עד שיטהרו ויקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם, כמ"ש "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו וכו", ועל כן היתה הטהרה במספר שבעה שבועות ויום חמשים שהם מספרים קדושים כענין שנת שמיטים ויובלות ולפי שביום נ' נגמרה הטהרה שזכינו אחר כך ביום נ"א לקבל התורה קבע הש"י אותו יום חמשים לחג שבועות כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן.

בא הבאר היטב, ומביא את המהרש"א הזה ועליו הוא עונה את התשובה על רב יוסף:

אמר רב יוסף – **"אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא"** – איזה יום?? יום ו' בסיון!

שאלנו, מה פירוש **"אי לאו האי יומא"** – היה צריך לומר "אלמלי התורה דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא" – מה זה קשור ליום?!

תורה לעם ישראל, הוא נתן לעם ישראל לשלוט בבריאה, ומה שתלמידי החכמים קובעים, יש לזה תוקף בבריאה;

אומר שלמה המלך: {שיר השירים א, ט} **"לְסִסְתֵי בְּרָכְבִּי פְרָעָה דְמִיתִיךְ רְעִיתִי"**

נשאלת השאלה – מה פירוש **"לְסִסְתֵי בְּרָכְבִּי פְרָעָה"**?

תארו לעצמכם, אדם יגיע הביתה ויאמר לאשתו: "אה, את דומה שתי טיפות מים לסוס של פרעה"

לא בטוח שהרבה בתים יעברו את זה בשקט. ☺

מה השמחה הגדולה, להידמות לסוס של פרעה !?

אומר ר' חיים מוולוז'ין – בדר"כ, הרוכב הוא השולט על הסוס. אבל בסוסים של פרעה, הרוכב לא שלט על הסוס, אלא הסוס הוא שקבע.

אומר הקב"ה: **"לְסִסְתֵי בְּרָכְבִּי פְרָעָה דְמִיתִיךְ רְעִיתִי"** – עכשיו כשיצאתם ממצרים, אתם כביכול שולטים על ה'רוכב' - יש לכם שליטה על מה שנעשה בשמים.

"לְסִסְתֵי בְּרָכְבִּי פְרָעָה דְמִיתִיךְ רְעִיתִי" - כלומר, הכח הזה שניתן לנו, הוא כח שמאפשר לנו לשלוט על הבריאה – ואת זה מנסה עמלק למנוע – איך?! לצנן לנו את היראת שמים!

אומר רש"י – **אשר קרן בדרך**. לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתחתך, שהיו האומות יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים משל לאמבטי ורתחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים.

ברגע שיש רק 'בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובשביל התורה שנקראה ראשית' – אבל אין את ה – **"רִאשִׁית חֻכְמָה יִרְאָת ה'"** – עם ישראל לא יחזיק מעמד בתורה; היכולת לשמור את התורה, זה רק אם יש את ה – **"רִאשִׁית חֻכְמָה יִרְאָת ה'"**!

אומר האזנים לתורה – **ויזנב בך**. שהיו מחתכים מילותיהם של ישראל וזורקים כלפי מעלה ואומרים בזה בחרת טול לך מה שבחרת {תנחומא כי תצא ט}, היינו שבניי נבדלו לפני מתן תורה מאומות העולם רק ע"י מצות מילה, והעמלקים מצד א' חרפו וגדפו כלפי מעלה ומצד ב' רצו לבזות בעיני ישראל מצוה זו, ובעיקר לפני קבלת התורה והיינו ע"פ דברי עקילס לאנדריאנוס: לעולם אם אין אדם נימול אינו יכול ללמוד תורה" {תנחומא משפטים ה'}, ולפיכך הפרו בני עשו ברית מילה {שקיבלוה בבית יצחק}, כדי שלא יפרוש א' מהם לדרכי התורה השנואה עליהם. ויהי כי שרה אף עמלק בישראל, כי הולך הוא לקבל את התורה, כלה את חמתו במילותיהם של ישראל שהכשירו אותם למעשה כזה.

מביא ר' עקיבא איגר את דברי הכלי יקר בספרו **עוללות אפרים** שאומר, ברגע שעל בנאדם יש ערלה, יש לו גם ערלת הלב עליו והוא לא מסוגל לקלוט תורה. אבל בזמן שהאדם מסיר את הערלה, גם ליבו נפתח להבנת התורה. לכן הלך עמלק וביזה את מצות המילה – כי אם יבזו את מצות המילה, אנשים לא ימולו את עצמם, ואם לא ימולו, אז גם לא יבינו תורה! – וזה היה עיקר המאבק של עמלק.

ע"כ היסוד הנוסף.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בְּשֵׁר וְדָם עוֹבֵר, אִף תִּלְמֹדוּ עוֹבֵר, מִיַּד חֲזָרוּ בָּאוּ לָהֶם אֶל מִשְׁהוּ, אָמְרוּ לוֹ: מִשְׁהוּ רַבְּנוּ לֹאֵי יִגְלָה לָנוּ פֶּעַם שְׂנִיָּה, לֹאֵי יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, לֹאֵי יִתְקַע תִּלְמוּד תּוֹרָה בְּלִבְנוּ כְּמוֹת שְׁהִיָּה. אָמַר לָהֶם: אֵין זֶה עֲכָשְׁיִי אֲבָל לְעֵתִיד לְבוֹא הוּא, שְׁנֹאֲמַר (ירמיה לא, לב): וְנִתְתִּי אֶת תּוֹרָתִי בְּקֶרֶבְךָ וְעַל לִבְךָ אֶכְתָּבְנָהּ, רַבִּי נְחֻמִּיָּה אָמַר בְּשַׁעַה שְׁשָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל (שמות כ, ג): לֹא יִהְיֶה לְךָ, נֶעְקָר מִלִּבְּךָ יֶצֶר הָרַע ...

כל זה עד מתי?! עד חטא העגל – (שמות לב, ו) וְקִמְנוּ לְצַחֵק – באותו רגע שנגמרה היראת שמים, שכחו את מה שלמדו!

אומרת המשנה [אבות פ"ו, מ"ו] – גְּדוּלָה תּוֹרָה יוֹתֵר מִן הַפְּהִנָּה וּמִן הַמַּלְכוּת, שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנִית בְּשִׁלְשִׁים מַעֲלוֹת, וְהַפְּהִנָּה בְּעֶשְׂרִים וָאַרְבַּע, וְהַתּוֹרָה נִקְנִית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה דְּבָרִים. וְאֵלוּ הֵן, בְּתִלְמוּד, בְּשִׁמְיעַת הָאָז, בְּעִרְכַּת שְׁפָתַיִם, בְּבִינַת הַלֵּב, בְּשִׁכְלוֹת הַלֵּב, בְּאִימָה, בְּיִרְאָה ...

שאלת השאלה – ולמה צריך ללמוד את התורה באימה וביראה – למה לא ללמוד אותה עם אבטיח קר ביד ומוזיקת רקע?

כותב ר' חיים מוולוז'ין [רוח חיים באבות] – איך לא יאחזנו חיל ורעדה, בהעלותו על ליבו שאפילו הכהן הגדול, לא היתה לו רשות להיכנס לפניו ולפנים לקדש הקדשים, רק ביום הכיפורים. וכל הפחד והקדושה שהיתה שם, מפני ששם היתה עיקר השכינה.

בואו נחשוב לרגע על דבריו של ר' חיים מוולוז'ין:

מישהו מתאר לעצמו איך נראה הכהן הגדול ביום הכיפורים? האיש הקדוש ביותר, במקום הקדוש ביותר – ניכנס לפניו ולפנים, ובמקום הזה הוא מבקש בשביל כל ישראל פעם אחת בשנה! – אומר לנו ר' חיים מוולוז'ין, איך כהן גדול ניכנס – באיזה פחד ובאיזו יראה!

נתאר לעצמנו, שמשום מה התירו לכהן הגדול להיכנס עם פלאפון לקדש הקדשים משום שאשתו צריכה ללדת, והיא מבקשת שייקח איתו פלאפון ☺ - פלאפון ביום כיפור!

בדיוק ברגע שהוא ניכנס לקדש הקדשים – הפלאפון מצלצל! כל עם ישראל על הכתפיים שלו – אחת בשנה! – הוא מרים או לא??! – האם מישהו יכול לדמיין לעצמו, שהוא יענה??!

למרות שאם אשתך על הקו ולא תענה, זה גם סכנת נפשות – אז מה זה משנה ממה תמות – מאשתך או ממשהו אחר? ☺

אף אחד לא מסוגל להעלות בדעתו שהוא באמת יהיה מסוגל לענות – ולמה?! כי אתה מול הקב"ה בקדש הקדשים!!! אחת בשנה!!! איך אתה מסוגל לענות לטלפון עכשיו?!

אומרת המשנה באבות [פ"ג מ"ו] – רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶן דְּזוֹסָא אִישׁ כְּפָר חֲנִינְיָהּ אֹמְרִי, עֲשֶׂרָה שְׁיֹשְׁבֵינִי וְעוֹסְקֵינִי בַתּוֹרָה, שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בִּינִיָּהֶם, שְׁנֹאֲמַר (תהלים פב), אֱלֹהִים נָצַב בְּעֵדַת אֵל. וּמִנֵּינִי אֶפְלוּ חַמְשָׁה, שְׁנֹאֲמַר (עמוס ט), וְאֶגְדְּתוּ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה. וּמִנֵּינִי אֶפְלוּ שְׁלֹשָׁה, שְׁנֹאֲמַר (תהלים פב), בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. וּמִנֵּינִי אֶפְלוּ שְׁנַיִם, שְׁנֹאֲמַר (מלאכי ג), אִם נִדְּבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וְגו'. וּמִנֵּינִי אֶפְלוּ אֶחָד, שְׁנֹאֲמַר (שמות כ), בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ.

אומר הבאר היטב, פשוט מאוד. "אי לאו האי יומא" – שהקב"ה הרעיד את העולם וכולם רעדו מפניו, אם לא זה, אמר רב יוסף, לא היתה לי את היראת חטאו קודמת לחכמתו! כל מה שנהייתי רב יוסף, זה כתוצאה מה – יראת חטאו קודמת לחכמתו שהיתה לי!

ולכן אומר לנו רב יוסף, אל תכתבו – "משמת רבי בטלה עונה ויראת חטא – דאיכא אנא" – רב יוסף העיד על עצמו שהוא עניו – ומה מעלתו של עניו?! – אומר לנו ר' פנחס בן יאיר {מסכת עבודה זרה כ, ב} – **עונה מביאה לידי יראת חטא**, ולכן אמר רב יוסף – "אי לאו האי יומא" לולא היום הזה שהקב"ה הביא אותנו ליראת חטא, לא היינו מגיעים למעלה של קבלת התורה!

עד כאן, הדברים הנפלאים שמבארים לנו רבותינו סביב ענין קבלת התורה.

אומרת הגמרא [מסכת יומא ד, א-ב] – משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה [הלוחות] לישראל בקדושה, שנאמר [שמות כד-טז] וישכון כבוד ה' על הר סיני, והענין המסופר בפסוק זה היה מעשה אחר עשרת הדברות [מתן תורה], שהיו ששת הימים הללו תחלה לארבעים יום שעלה בהם משה למרום לקבל את הלוחות, שהוצרך לפרוש ששת ימים ולהתכסות ולהתקדש בענן קודם כניסתו למחנה שכינה, דברי רבי יוסי הגלילי. ממשכיה הברייתא: ר"ע חולק אומר: וישכון כבוד ה' – מראש חודש סיון, דהיינו קודם מתן תורה, כלומר, שששת הימים האמורים בפסוק הם ששת הימים שמראש חודש עד מתן תורה ולא ששת הימים שאחר מתן תורה ומה שנאמר "ויכסהו הענן" פירושו, שכיסהו הענן להר, ולא שכיסה את משה, שהרי בששת הימים שקודם מתן תורה עלה וירד משה מן ההר כמה פעמים ואי אפשר לומר שכיסהו הענן ששת ימים, ומה שנאמר "ויקרא אל משה ביום השביעי", פירושו לפי זה ביום השביעי של חודש סיון, שנאמר בו עשרת הדברות, ולא היתה קריאה זו למשה לבדו, אלא [משה] וכל ישראל עומדין לקבל את עשרת הדברות, ולא בא הכתוב (ויקרא אל משה) שהזכיר את משה לבדו אלא לחלק כבוד למשה. רבי נתן אומר: לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתייה שבמעיו לשומו כמלאכי השרת. ר' מתיא בן חרש אומר: לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובזיע שנאמר [תהילים ב-יא] עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה...

לכאורה לא מובן. את משה רבינו צריך להפחיד!!

אומר רש"י – "... להבדילו מבני אדם¹¹ שתחול עליו אימה בהיותו לבדו יבין וישים לבבו ליכנס למחנה שכינה באימה".

ממשיכה הגמרא ואומרת – מאי וגילו ברעדה? אמר רב אדא בר מתנה אמר רב: במקום גילה שם תהא רעדה – ולמה?

מביאים חלק מהמפרשים דברי מדרש בשיר השירים;

אומר המדרש [שיר-השירים רבה, פרשה א, אות ד] – רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרִי בְּשַׁעַה שְׁשָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל (שמות כ, ב): אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, נִתְקַע תִּלְמוּד תּוֹרָה בְּלִבְּךָ, וְהָיוּ לְמַדְּמִים וְלֹא הָיוּ מְשִׁכְחִין, בָּאוּ אֲצִל מִשְׁהוּ וְאָמְרוּ: מִשְׁהוּ רַבְּנוּ, תַּעֲשֶׂה אֶת פְּרוֹזְבִּינִי שְׁלִיחַ בִּינּוּתֵינוּ, שְׁנֹאֲמַר (שמות כ, טז): דַּבֵּר אֶתְּהָ עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה (דברים ה, כב): וְעַתָּה לָמָּה נִמּוֹת, וּמָה הִנְיָיָה יֵשׁ בְּאַבְדָּה שְׁלָנוּ, חֲזָרוּ לְהִיּוֹת לְמַדְּמִים וְשׁוֹכְחִים, אָמְרוּ: מָה מִשְׁהוּ

¹¹ ברוך שאמר: מבני אדם שהגיעו למעלת אדם הראשון לפני החטא במעמד הר סיני!

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אותו הדבר אדם שנכנס לגדול הדור אחת בשנה – הוא רועד כולו! אבל אם הוא המשב"ק אצלו, ניכנס כל עשר דקות, הוא יודע את כל מה שנעשה שם בבית – אז המתח יורד, הוא לא מתרגש בכלל!

אומרים חז"ל במדרש {במדבר רבה, פרשה ב, אות כה} – {במדבר ג, ד} **וַיִּמַת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי ה' בְּהַקְרִיב אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי ה' בְּמִדְבַר סִינַי. וְכִי בְּמִדְבַר סִינַי מֵתוּ, אֲלֵא מִלְמַד שְׁמַהר סִינַי נָטְלוּ אֲפֹסְסִין שְׁלֵהֶם לְמִיתָה, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (שמות כד, יא): וְאֵל אֲצִילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יְדוֹ, אָמַר רַבִּי פִּינְחָס מִכָּאן שֶׁהָיוּ רְאוּיִן לְהַשְׁלַח יְדוֹ. אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעֲנָא וְכִי קִילוּרִין אוֹכְלֵי עֵלְתָה עִמָּהֶם לְסִינַי, כְּמָה דְתִימָא (שמות כד, יא): וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, אֲלֵא מִלְמַד שֶׁזָּנוּ עֵינֵיהֶם כְּלָפֵי שְׂכִינָה, כְּאָדָם שֶׁמְבִיט בְּחֻבְרוֹ מֵתוֹךְ מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה – הֵם הִרְגִישׁוּ קִירְבָה לְקַב"ה, עַד שֶׁהֵם הִרְשׁוּ לְעַצְמָם לֹאכֵל וּלְשִׁתוֹת!**

באה התורה בפרשת במדבר, ומזהירה אותך שלוש פעמים – **"וְהָזַר הַקָּרֵב יוֹמֵת" ... "וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבֹלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ"** – למרות שאני מתיר לך לגעת בארון, לגעת בשולחן, לגעת במזבח, אבל אל תרגיש את עצמך בן בית אצלי כדי שלא תרד לך היראה ממני!

נשאלת השאלה – ואדם שלומד תורה שלא מתוך יראה – הוא לא לומד תורה?!

הוא לומד תורה, אבל כתוב – **"וְהִתְוַדָּה נִקְנִית בְּאֲרָבָעִים וּשְׁמֹנֶה דָּבָרִים"** – לקנות תורה, צריכים באימה וביראה! – כל תורה, שאינה נלמדת ביראה, אומר הזוהר הקדוש – אינה עולה למעלה! – תורה שנלמדת ביראה ובמורא, זאת התורה שנחקקת בליבו של האדם!

אומר **השל"ה הקדוש**, שחג השבועות הוא יום הדין על היפירות הרוחניים של אותה שנה – כמה תשיג בתורה הקדושה באותה שנה; כמו שיש מורא לפני ראש השנה, כך צריך להיות מורא קודם חג השבועות ולכן קוראים את הקללות בפרשת בחקותי שבת קודם כדי להביא אותנו לפחד מיום הדין הרוחני – הוא חג השבועות!

נכון שמקשטים את הבית, נכון שמקשטים את בית הכנסת – הכל נכון. אבל תורה שנלמדת מתוך יראה, מתוך פחד, היא התורה שנחקקת בליבו של האדם!

אומר התנא דבי אליהו רבא – אדם יושב ושונה, והקב"ה יושב ושונה כנגדו.

אומרת הגמרא {מסכת הוריות יג, ב} – **א"ר אחא ברבי חנינא דאמר קרא {משלי ג-טו} יקרה היא מפנינים מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים!**

אומרים חז"ל, אתה יושב ולומד – שכינה כנגדך! איך אתה מסוגל לשבת וללמוד בקלות ראש?!! איך אתה מסוגל ללמוד באווירה רגועה, ששכינה כנגדך?!

אומרת המשנה {אבות פ"ג, מ"ז} – **רבי שמעון אומר, המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו ואומר, מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הפתוב פאלו מתחייב בנפשו!**

אומר רבינו יונה {אבות שם}, ולמה שיתחייב בנפשו?!! כי בעוד שהאדם שונה, אין לו להשיח שיחת חולין. צריך לעמוד באימה וביראה לפני הקב"ה! – איך אתה מסוגל, באמצע שאתה מדבר עם המלך, להסתובב לעבר הגינה ולומר "איזה שושנים יפות יש כאן"?!

בא הרמב"ן ואומר לנו – דע לך שפרשת במדבר, חוזרת ומזהירה את האדם ג' פעמים – **"וְהָזַר הַקָּרֵב יוֹמֵת"**, ועוד **"וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבֹלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ וְיָמֵתוּ"** – ולמה?!

אומרים לנו רבותינו, אדם שרגיל לעשות דבר מסוים כמה וכמה פעמים, יורד לו המתח. כמה דחילו ורחימו יש לנו ביום הכיפורים – כמה פחד ומורא יש לנו ביום הזה?!! וכמה פחד ומורא יש לנו בראש השנה?!! – תבדקו את ההבדל בין א' דראש השנה לב' דראש השנה, ותראו בעצמכם!

אדם עבר את היום הראשון – עבר הדינא קשיא, הוא ברוך ה' רגוע – יורד לו המתח; אומרים המפרשים שלכן תיקנו לנו את מצות התשליך במקום חיותם של הדגים – ולמה? כי גם להם אין מתח, הם מסתובבים בים, יש להם תוכניות לעתיד כמ"ש {קהלת ט, יב} **כִּי גַם לֹא יָדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ כְּדָגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּמִצּוֹדָה רָעָה** – יש לו תוכניות לשוב לקפריסין, אבל הוא לא יודע שבעוד מטר מחכה לו הדייג – הוא יוצא החוצה מקפריסין ישר לנמל יפו, ובעוד שעתיים הוא יהיה כבר על המשקל ☺; לכן אומרים לנו חז"ל, לך תגיד מהר תשליך – תסתכל על הדגים ותחזיר לעצמך את הפחד!

אם כך נתפלל, ישמע הקב"ה לתפילותינו ויחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה אמן ואמן!!!